

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelma 2025–2030 lausuntojen yhteenveto

Sivistyslautakunta ja hyvinvointilautakunta ovat pyytäneet lausuntoa liittyen Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelmaan vuosille 2025–2030 16.10.2024 mennessä. Lausuntoja on saatu vaikuttamistoimielimiltä, koulujen vanhempainyhdistyksiltä, opetusalan paikallisjärjestöltä, työsuojeluvaltuutetuilta, kyläyhdistyksiltä ja kuntalaisilta sekä kunnan omilta yksiköiltä.

Tässä dokumentissa on koottuna toimenpideohjelmaluonnoksen lausunnot. Lausuntojen yhteenveto on osassa 1 (sivut 1–7) ja lausunnot kokonaisuutena on koottuna osassa 2 (sivut 8–35).

Osa 1: Toimenpideohjelmaluonnoksen 2025–2030 lausunnot yhteenveto (20 kpl)

1. Ikäihmisten neuvoston lausunto

- Kirjaston sijoittaminen Hepolan kouluun on hyvä, koska tilat ovat esteettömiä.
- Seurojentalolta vapautuvia tiloja voisi käyttää ikäihmisten toimintaan.
- Vesiliikuntakeskuksen rakentaminen on tärkeää hyvinvoinnin edistämiseksi ja se tulisi aloittaa. Kuntouttava vesiliikunta koetaan tärkeänä.
- Koulujen vapautuvia tiloja voitaisiin hyödyntää ikäihmisten yhteisölliseen asumiseen yksityisen tahon rahoituksella.

2. Lapsi- ja perheasiainneuvoston lausunto

- Veto- ja pitovoima on tärkeää koko kunnan alueella, eikä palveluja tulisi keskittää keskustaan.
- Kirjaston ja musiikkiopiston tilat tulisi sijoittaa yhteen paikkaan, Hepolaan.
- Nuorisotilat pitäisi sijoittaa monitoimitaloon.
- Oppilaaksiottoalueiden uudelleen tarkastelu olisi tärkeää, jotta lapsille tulisi kuljetusta mahdollisimman vähän.
- Neuvosto pohtii, onko suuri yhtenäiskoulu, jossa on 700 oppilasta, liian iso.

3. Nuorisovaltuuston lausunto

- Kirjaston siirtyminen Hepolan kouluun nähtiin pääosin positiivisena, mutta sijainti tulisi päättää kerralla toistuvien siirtojen sijaan.
- Musiikkiopisto tulisi säilyttää yhdessä paikassa tilojen jakamisen sijaan.
- Nuorisopalveluiden keskittämisestä huolimatta toimintaa tulisi järjestää myös muualla, kuten seurojentalolla.
- Nuorisovaltuusto kannattaa skenaario A:ta sillä Tuusula-sopimuksen purkaminen pidentäisi etelämäntsäläläisten koulumatkoja.
- Nuorisovaltuusto toivoo yhteydenottoja tilojen suunnitteluun tai mahdollisiin muutoksiin liittyen.

4. Mäntsälän opetusalan paikallisyhdistyksen lausunto

- Erikokoisten koulujen olemassaolo tukee lähikouluperiaatetta, mikä koetaan tärkeänä.
- Tilatarveselvitys ei huomioi lukion elinvoimaisuuden säilymistä.
- Tuusula-sopimuksen purkamista toivotaan, jotta Mäntsälän yläkoululaiset siirtyisivät paikallisiin kouluihin. Yläkoululaiset jatkaisivat todennäköisemmin myös Mäntsälän lukioon, mikä parantaisi lukion elinvoimaisuutta.
- Hyvään henkilöstöpolitiikkaan kuuluu ennakoitavuus, henkilöstön kuuleminen, pitovoimasta huolehtiminen ja tasa-arvoinen kohtelu.

5. Ohkolan koulun vanhempaintoimikunnan lausunto

- Ehdotetaan skenaarioiden jatkokehittämistä ja vaaditaan vaikutusten arviointia ennen päätöksentekoa
- Toivotaan periaatepäätöstä kyläkoulujen säilyttämisestä ja vastustetaan Ohkolan koulun lakkauttamista, koska se on kylän elinvoiman ydin
- Ohkolan koulun lakkautus vähentäisi alueen houkuttelevuutta ja aiheuttaisi kylän väestökatoa sekä taloudellisia menetyksiä. Ohkolan koulu on kustannustehokas ja hyvin toimiva, eikä sen lakkauttaminen toisi merkittäviä säästöjä
- Lakkauttaminen hankaloittaisi lasten koulumatkoja ja vaikuttaisi negatiivisesti heidän hyvinvointiinsa ja sosiaaliseen elämäänsä

6. Kuntalaislausunto 1

- Lapsivaikutusten arviointi tulee tehdä suunnitteluvaiheessa ja tilojen käyttäjät tulee ottaa mukaan suunnitteluun.

- Kyläkoulujen lakkauttaminen pidentää oppilaiden koulumatkoja ja lisää heidän koulupäivänsä pituutta. Lisäksi koulukuljetukset voivat vaikeuttaa oppilaiden sosiaalista kanssakäymistä ja lisäävät poissaoloja.
- Koulun lakkauttaminen lisää stressiä opettajille ja vaikeuttaa pätevän henkilökunnan palkkaamista.
- Ohkolan koulun rakennukset ovat toimivia ja kustannustehokkaita, eikä lakkauttamiselle ole taloudellisia perusteita.

7. Kuntalaislausunto 2

- Koulun lakkauttaminen olisi erittäin huolestuttavaa ja vahingollista kylälle.
- Perhe vastustaa voimakkaasti koulun sulkemista, sillä se olisi kylälle tuhoisaa.

8. Hepolan vanhempainneuvosto, Hirvihaaran koulun vanhempainyhdistys ry, Hyökännummen vanhempainyhdistys ry ja Mäntsälän Kirkonkylän koulun vanhempainyhdistys ry yhteislausunto

Hepolan vanhempainneuvosto

- Vastustaa pienten koulujen sulkemista.
- Haluaa välttää suurten koulujen ja luokkakokojen rakentamisen.

Hirvihaaran koulun vanhempainyhdistys ry

- Vastustaa kaikkia skenaarioita, joissa Hirvihaaran koulu lakkautettaisiin ja liitettäisiin Riihenmäen yhtenäiskouluun.
- Koulun lakkautus heikentäisi kylän yhteisöllisyyttä ja veisi merkittävän kokoontumispaikan.
- Koulu toimii hyvin kustannustehokkaasti ilman suuria korjaustarpeita.
- Lakkautus pidentäisi kohtuuttomasti koulumatkoja ja lisäisi kustannuksia.
- Kyseenalaistaa Myllymäen koulun uudelleenrakentamisen tarpeen.

Hyökännummen vanhempainyhdistys ry

- Vastustaa skenaariota B, jossa Tuusula-sopimus purettaisiin.
- Purku lisäisi eriarvoisuutta, pidentäisi koulumatkoja ja heikentäisi yhteisöllisyyttä.
- Harrastusten järjestäminen vaikeutuisi ja alueen houkuttelevuus lapsiperheiden näkökulmasta vähenisi.

Mäntsälän Kirkonkylän koulun vanhempainyhdistys ry

- Tukee Hirvihaaran koulun säilyttämistä ennallaan.

9. Ohkolan kyläyhdistys ry:n lausunto

- Kyläkoulujen lakkauttamista ei pidetä tarpeellisena taloudellisista tai pedagogisista syistä, eikä sen säästövaikutuksista ole tutkimusperustetta.
- Ohkolan kyläkoulu on tärkeä vetovoimatekijä, joka houkuttelee lapsiperheitä ja veronmaksajia alueelle, erityisesti pääkaupunkiseudulta.
- Ohkola ja Hyökännummi ovat erilaisia asuinympäristöjä, ja monet arvostavat Ohkolan maaseutumaista, yhteisöllistä elämäntapaa.
- Kyläkoulu tukee yhteisöllisyyttä, tarjoaa turvallisen ympäristön lapsille ja toimii kylän tapahtumien sekä vapaa-ajan keskuksena.
- Koulujen keskittäminen suuriksi yksiköiksi ei tue Mäntsälän kylien elinvoimaisuutta, ja lakkautus voisi johtaa negatiiviseen väestökehitykseen sekä lisäkustannuksiin kunnalle.

10. Sääksjärven koulun vanhempainyhdistyksen lausunto

- Vastustamme Sääksjärven koulun lakkauttamista, koska koulu on kylän ainoa kunnan palvelu ja sen sydän, joka yhdistää kyläläisiä. Koulun sulkeminen heikentäisi Sääksjärven vetovoimaisuutta ja vähentäisi lapsiperheiden halukkuutta muuttaa alueelle.
- Kannatamme vaihtoehtoa C, jossa Sääksjärven koulu jatkaa itsenäisenä, ja ehdotamme oppilaaksiottoalueiden muuttamista maksimoimaan olemassa olevien tilojen käyttöastetta.
- Huomautamme, että vanha koulurakennus on käyttökiellossa eikä sen korjaamiseen ole kunnallista suunnitelmaa, mikä rajoittaa koulun tilojen käyttöastetta.
- Koululakkautusten tuottamien säästöjen osalta ei ole luotettavaa tutkimustietoa, ja tutkimukset viittaavat siihen, että lakkautukset voivat heikentää kuntien taloutta ja elinvoimaa.

11. Opetuspalveluiden työsuojeluvaltuutetun lausunto

- Toimenpideluonnoksessa ei ole arvioitu Mäntsälän lukion elinvoimaisuutta ikäluokkien pienentyessä.
- Skenaario B, purkaminen voisi lisätä oppilaiden hakeutumista Mäntsälän lukioon, erityisesti uusien yläkoulukaverisuhteiden ansiosta.
- Kaavoitus vaikuttaa merkittävästi lapsiperheiden sijoittumiseen, mikä puolestaan vaikuttaa koulujen elinvoimaisuuteen.
- Toimenpideohjelmassa ei ole käsitelty vaihtoehtoa, jossa koulut toimisivat lähikouluina, mukaan lukien esiopetus ja alemmat luokka-asteet.
- Kuntoarvioiden puuttuminen liitteistä on ongelma, ja toivottiin, että henkilöstösuunnittelussa huomioidaan tulevaisuuden tarpeet varmistaen pätevän henkilökunnan saatavuus.

12. Mäntsälän kunnan vapaa-aikapalveluiden lausunto

- Kirjaston ja musiikkiopiston tilojen siirtäminen Hepolan koululle herättää huolta tilojen riittävydestä. On tärkeää selvittää, onko Hepolan koululla riittävästi tilaa musiikkiopistolle, jotta äänieristys- ja toimintahaasteet voitaisiin välttää.
- Hepolan koulun liikuntasalin tarpeet merkittäviä iltakäyttäjille ja seuroille, jotka huomioitava suunnittelussa.
- Esteettömyys on olennainen tekijä erityisryhmille, ja Hepolan tilojen esteettömyys on myönteinen seikka, mutta sijainti keskustasta voi vaikuttaa kirjaston käyttöön.
- Monitoimitalon peruskorjaus ja sosiaalityötilojen tarpeet, erityisesti siivoojille ja liikunnanohjaajille, on huomioitava, samoin talonmiehen asunnon mahdollinen hyödyntäminen kuntosalin laajentamisessa.
- Kentänhoidon kaluston sijoittaminen vanhaan moottorihalliin voisi parantaa kuntosalin käyttöä, ja tapahtumien järjestäminen nuorisotilan muuttaessa kirjaston tiloihin vaatii tarkempaa suunnittelua.

13. Mäntsälän kirjaston lausunto

- Suunnitelma siirtää kirjasto väliaikaisesti Hepolan kouluun poikkeaa täysin aiemmasta FCG:n ehdotuksesta, joka esitti kirjastolle omia uudisrakennustiloja. Tämä ratkaisu ei vastaa kirjaston tarpeisiin eikä optimoi tilankäyttöä.
- Lausunnossa kyseenalaistetaan Hepolan koulun soveltuvuus kirjastotoimintaan, erityisesti esteettömyyden, saavutettavuuden ja kirjastoauton tilojen osalta. Kirjaston siirtäminen syrjäiselle paikalle heikentää merkittävästi palvelujen saatavuutta.
- Kirjaston suunnitelmissa on jälleen väliaikaisratkaisu, joka jatkaisi vuosikymmeniä jatkunutta epävarmuutta. 30 vuoden väliaikaisuus on herättänyt huolta kirjaston toiminnan pitkäaikaisesta kehittämisestä.
- Kirjaston saavutettavuuden heikentäminen vaarantaa kirjaston käyttöasteen, joka on jo nyt yksi Uudenmaan alhaisimmista. Kirjaston roolia lukutaidon ja yhteisöllisyyden edistäjänä ei tulisi aliarvioida.
- Kuntalaisia ei ole kuultu kirjaston siirtosuunnitelmassa, vaikka heidän tarpeensa ja mielipiteensä tulisi olla keskiössä päätöksenteossa.

14. Hepolan koulun lausunto

- Hepolan oppilaiden koulumatkat ovat pitkiä ja voivat johtaa oppilaiden katoamiseen matkan aikana, mikä herättää huolta turvallisuudesta.
- Tarve eriyttämistiloille on tärkeä, sillä oppilailla on monenlaisia tarpeita, kuten ahdistuneisuus ja keskittymisvaikeudet, jotka vaativat erityistä huomioimista.

- Oppilashuollon palvelut, kuten kuraattori ja psykologi, ovat koettu hyödyllisiksi, kun ne ovat samassa rakennuksessa oppilaiden kanssa, ja tämän tulisi olla mahdollista myös jatkossa.
- Suurissa kouluyksiköissä on suurempi riski kiusaamiselle ja häiriökäyttäytymiselle, mikä on ristiriidassa Mäntsälän lapsiystävällisen linjauksen kanssa.
- Vammaisopetuksen tilojen riittämättömyys ja oppilaaksiottoalueiden tarkastelun tarve herättävät kysymyksiä siitä, miten oppilaiden tarpeet voidaan parhaiten huomioida.

15. Kirkonkylän koulun lausunto

- Kirkonkylän koulussa on liian vähän luokkatiloja suhteessa opetuksen tarpeisiin, mikä herättää kysymyksiä siitä, miten Petun oppilaat mahtuvat viipaleeseen.
- Kivikoulun sisätilaongelmat ja vanhan parakin korvaamisen tarve ovat keskeisiä huolenaiheita, ja rivitalojen käyttömahdollisuus olisi tarkasteltava.
- Oppilashuoltohenkilöstölle tarvitaan lisää tiloja, mikä on olennainen osa oppilaiden hyvinvointia ja tukipalveluja.
- Liikuntapaikkojen vähäisyys on ongelma, ja vanhan liikuntasalin muuntaminen luokkatiloiksi tai uuden liikuntasalin rakentaminen on toivottavaa.
- Aiempia koulurakennusvaihtoehtoja Kirkonkylän alueelle ei ole otettu uudelleen harkintaan, mikä herättää kysymyksiä suunnittelun pitkäjänteisyydestä ja alueen oppilaaksiottoalueiden mahdollisista muutoksista.

16. Sälinkään koulun lausunto

- Onko jatkossa töitä kaikille virassa oleville opettajille?
- Voidaanko keskustan alueelta kuljettaa oppilaita kyläkouluihin?
- Voiko vanhemmat valita mihin kouluun lapset menee? Vanhemmat voivat osallistua kuljetuskustannuksiin.
- Voidaanko oppilaaksioton rajoja laajentaa (esim. Soukkion suuntaan?)

17. Riiehenmäen koulun lausunto

- Huoli Riiehenmäen ja muiden koulujen tilojen riittävydestä, erityisesti oppilasmäärien kasvaessa lopetettavista kouluista tulevien oppilaiden vuoksi.
- Luokkakokojen kasvun pelko, erityisesti alkuopetuksessa ja tasapuolisuuden varmistaminen eri koulujen välillä.
- Kriittisyys tuen uudistuksen vaikutuksia kohtaan, erityisesti opetusryhmien määrän ja opetustilojen tarpeen suhteen.

- Kysymys tilojen käytön suunnittelun pitkäjänteisyydestä ja koululakkautusten huono ennakointi, vaikka kouluja on hiljattain rakennettu tai remontoitu.
- Opettajien mielipiteiden huomioiminen ja huoli opettajien virkojen säilymisestä sekä työpaikkojen turvasta tuen uudistuksen yhteydessä.

18. Saaren koulun lausunto

- Vanhojen koulurakennusten ylläpito ei ole mielekästä.
- Uudehkojen kyläkoulujen käyttöastetta tulisi nostaa laajentamalla oppilaaksiottoaluetta keskustaan päin, jotta koulu hyötyisi myös keskustan oppilaista.
- Kyläkoulut voivat toimia kunnan vetovoimatekijöinä ja vahvistaa Mäntsälän identiteettiä.
- Yhtenäiskoulujen/isojen koulujen haasteet tulee ottaa vakavasti. Pedagogisesta näkökulmasta erityisesti tuentarpeisten lasten on parempi toimia pienissä yksiköissä.

19. Nummisten ja Ohkolan koulun yhteislausunto

Nummisten koulu:

- Ilo siitä, että Nummisten koulu säilyy, mutta huoli yhdysluokkien muodostumisesta. Tarve tarkastella oppilaaksiottorajoja, jotta koululle voitaisiin ottaa enemmän oppilaita keskustasta, Sääksjärveltä ja lähialueilta.
- Kysymys tehokkaammasta oppilaiden sijoittamisesta Nummisten kouluun erityisesti Pornaisten ja Nummisten teiltä, sekä toive erityisoppilaiden sijoittamisen jatkumisesta vahvan osaamisen vuoksi.
- Toive Myllymäen omasta alakoulusta pienten oppilaiden turvallisuuden tukemiseksi.

Ohkolan koulu:

- Pettymys siitä, että Ohkolan hyviä tiloja ja suurta oppilasmäärää ei ole huomioitu suunnitelmassa, sekä toive koulun säilyttämisestä.
- Ehdotus tarkastella oppilaaksiottorajoja, erityisesti Hirvihaaran suuntaan, ja purkaa Kellokosken yläkouluyhteistyö, jos Mäntsälän yläkouluille ei riitä oppilaita.
- Toive kaavoituksen edistämisestä Ohkolassa, mikä voisi houkutella lisää asukkaita ja oppilaita.

Osa 2: Toimenpideohjelmaluonnoksen 2025–2030 lausunnot kokonaisuudessaan

1. Ikäihmisten neuvoston lausunto

Kirjasto

Kirjaston sijoittamiseksi Hepolan kouluun koetaan hyvänä ratkaisuna. Hepolan koulun tilat ovat esteettömät. Hepolan koulun läheisyydessä on paljon asutusta aseman läheisyydessä.

Monitoimitalon tilat

Seurojentalolta vapautuvia tiloja voidaan käyttää muun muassa ikäihmisten toimintaan, kun nuorisotilat siirtyvät monitoimitalolle. Seurojentalon tilojen käyttö jatkuu. Seurojen talon yläkerran tilat eivät ole esteettömät tällä hetkellä.

Vesiliikuntakeskus

Vesiliikuntakeskuksen rakentaminen koetaan tärkeäksi. Vesiliikunta edistää kuntalaisten hyvinvointia. Vesiliikuntakeskuksen rakentaminen tulisi saada alkuun. Yhteistyötä Pornaisten kanssa tulisi selvittää vesiliikuntakeskuksen rakentamiseksi. Vesiliikunta koetaan tärkeänä kuntouttavana toimintana.

Opetuspalveluiden tilat

Tällä hetkellä osasta kouluja on harrastekäyttöä, mutta ei merkittävästi. Koulujen vapautuviin tiloihin voitaisiin suunnitella uutta käyttöä yksityistämisen kautta. Esimerkiksi Arolan vanhan koulun toiminnan malli yksityisessä käytössä. Vapautuvia tiloja voisi tarjota esimerkiksi ikäihmisten yhteisöllisen asumisen tiloiksi yksityisen tahon rahoittamana.

2. Lapsi- ja perheasiainneuvoston lausunto

Lapsi- ja perheasiainneuvoston näkee tärkeänä sen, että kunnassa säilyy hyvä veto- ja pitovoima koko kunnan alueella. Kaikkea toimintaa tai palveluita ei tulisi keskittää keskustan alueelle. Painopiste tulisi olla siellä missä lapsia on. Koulukiinteistöjen käyttöastetta tulisi tehostaa esimerkiksi harrastustoiminnalla. Kunta voisi tukea aktiivisia kyläläisiä ja kylätoimintaa tarjoamalla kiinteistöjä käyttöön veloituksetta iltaisin.

Vapaa-aikapalvelut:

Lapsi- ja perheasiainneuvosto pohti miten kirjaston suunniteltu sijainti Hepolassa vaikuttaa sen käyttöön. Sijainti saattaisi yhdistää keskustan ja asemanseudun alueita. Lähellä sijaitsee useita isoja asuinalueita ja rautatieasema, joka on monien kuntalaisten kulkureitin varrella. Tilat pitäisi saada remontoitua tarvetta vastaaviksi.

Toisaalta voisiko Hepola olla pysyvä ratkaisu kirjaston sijainniksi. Neuvoston mielestä olisi hyvä, että musiikkiopiston tilat olisivat yhdessä paikassa ja voisivatko ne sijoittua myös Hepolaan. Kirjaston ympäristö olisi myös musiikkiopiston toiminnan kannalta monitoimitaloa parempi ympäristö. Kirjaston palveluihin voisi lisätä esimerkiksi työtilojen varaamisen mahdollisuuden.

Nuoriso- ja liikuntatilat olisi hyvä sijaita nykyisen monitoimitalon tiloissa, jolloin nuorilla olisi oma tila kokoontumiseen. Nuorisotilat olisi tärkeää saada siirrettyä kirjaston tiloihin ja nuorisotoimen henkilöstö myös siirtyisi samoihin tiloihin. Kannatamme investointeja tärkeysjärjestyksen mukaisesti.

Opetuspalvelut:

Lapsi- ja perheasiainneuvosto näkee Tuusulan sopimuksen hyvänä ratkaisuna jatkossakin. Oppilaaksiottoalueiden uudelleen tarkastelu olisi tärkeää, jotta lapsille tulisi kuljetusta mahdollisimman vähän. Oppilaaksiottoalueiden tulisi olla joustavia reuna-alueilla ja ne tulisi suunnitella riittävän ajoissa. Neuvosto pohti opiskeluhoitopalveluiden saatavuutta pienissä kouluissa sekä henkilöstöressurssien järkevää käyttöä. Toisaalta onko yhtenäiskoulu liian iso, kun on lähes 700 oppilasta. Neuvosto ei ota kantaa koulujen määrään tai eri tilaskenaarioihin.

3. Nuorisovaltuuston lausunto

Vapaa-aikapalveluiden tilat

Hepolan koulu kirjaston sijaintina herätti keskustelua. Pääsääntöisesti kirjaston siirtyminen nähtiin positiivisessa valossa. Kirjaston sijainti olisi parasta päättää kerralla toistuvan siirtämisen sijaan.

Musiikkiopiston toiminnan yhtenäisyyden kannalta toiminta kannattaa säilyttää yhdessä toimipisteessä. Jakaminen useampiin pisteisiin lisää kuljetuksen tarvetta ja heikentää yhteistyön mahdollisuuksia. Lisäksi tilojen pitää olla hyvin äänieristettyjä muita käyttäjiä ajatellen.

Nuorisopalvelujen keskittämisestä huolimatta, toimintaa pitäisi voida järjestää edelleen esim. seurontalon yläkerrassa. Tilojen suunnittelussa ja mahdollisissa muutoksissa toivotaan yhteydenottoa esimerkiksi nuorisovaltuustolle matalalla kynnyksellä.

Opetuspalveluiden tilat

Kannatamme skenaario A:ta. Tuusula-sopimuksen purku olisi etelä-mäntsäläläisille nuorille epäedullinen pidentyvien koulumatkojen takia.

4. Mäntsälän opetusalan paikallisyhdistyksen lausunto

Olemme olleet tyytyväisiä siihen, että Mäntsälä on sallinut erikokoisten koulujen olemassaolon ja näin tukenut lähikouluperiaatteen toteutumista. Erikoiset yksiköt ovat mielestämme rikkaus. Meitä huolettavat, ollaanko tilatarveselvityksen myötä menemässä tasapäistävään koulupolitiikkaan.

Mäntsälän opetusalan paikallisyhdistyksenä haluamme turvata ensisijaisesti opettajien työpaikat. Hyvä henkilöstöpolitiikka on kaikkien etu. Hyvään henkilöstöpolitiikkaan kuuluu ennakoitavuus, henkilöstön kuuleminen ja pitovoimasta huolehtiminen, tasa-arvoinen kohtelu.

Tilatarveselvitys ei ottanut huomioon lukion elinvoimaisuuden säilymistä. Toivomme, että Tuusula - sopimus puretaan ja Mäntsälän yläkoululaiset siirtyisivät olemassa oleviin yläkouluihin Riihenmäkeen tai Ehnroosille. Jos oppilaat käyvät yläkoulun Mäntsälässä, he todennäköisemmin jatkavat myös lukioon Mäntsälässä, mikä takaisi lukio-opetuksen Mäntsälässä myös jatkossa.

5. Ohkolan koulun vanhempaintoimikunnan lausunto

Ohkolan koulun vanhempaintoimikunta kiittää mahdollisuudesta lausua Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tilaselvityksen toimenpideohjelmaluonnoksesta. Myös Ohkolan Oka tukee lausuntoa.

Ohkolan koulun vanhempaintoimikunta

- ehdottaa tilaselvityksen toimenpideohjelmaluonnoksessa ehdotettujen skenaarioiden jatkokehittämistä,
- vaatii vaikutusten arvioimista ennen päätösten tekemistä,
- toivoo pitkäaikaisen periaatepäätöksen tekemistä kyläkoulujen säilyttämisestä ja
- vastustaa Ohkolan koulun lakkauttamista.

Mäntsälän kunnan tilaselvitys tarkastelee kunnan tiloja yksipuolisesti ja keskittyen pääosin Mäntsälän kirkonkylän tilojen kehittämiseen. Konsulttityönä tehdyt skenaariot eivät huomioi kaikkia tilankäyttöön vaikuttavia asioita, eikä niistä ole tehty riittävää vaikutusten arviointia. Ohkolan koulu toimii Ohkolan kylän sydämenä ja kaiken ikäisten ohkolalaisten toimintapaikkana, eikä sitä tule lakkauttaa.

Toimenpideohjelmassa tulee huomioida lasten määrän ja kustannusten lisäksi myös lähikoulujen merkitys kylien elinvoimalle sekä kyläyhteisöjen toimintatiloina. Kyläkoulut lisäävät kylien veto- ja pitovoimaa, mikä pitää varmistaa pitkäaikaisilla päätöksillä riittävän kokoisten kyläkoulujen säilyttämisestä.

Ohkolan koulu helposti saavutettavana lähikouluna

Ohkolan koulu on tänä päivänä ja tulevaisuudessakin elinvoimainen kyläkoulu, jota ei voi lakkauttaa. Lukuvuonna 2024–2025 Ohkolassa on 84 oppilasta. Esitettyjen arvioiden mukaan vuonna 2030 oppilasmäärä olisi noin 55. Laskelma perustuu pääasiassa syntyneiden lasten määrään, eikä huomioi riittävästi mahdollista muuttoliikettä. Ohkolan kylä on osoittautunut viime vuosina halutuksi muuttokohteeksi, ja koulun oppilaiden määrä onkin ylittänyt vuodesta toiseen kunnan tekemät ennusteet.

Ohkolaan muuttajia olisi tällä hetkellä enemmän kuin on myytäviä kiinteistöjä. Kunnan tekemät ennusteet väestönkehityksestä eri alueilla seuraaville vuosikymmenille eivät ota riittävästi huomioon sitä, että rakennuslaki on muuttumassa 1.1.2025. Lakimuutos tulee vaikuttamaan positiivisesti Ohkolan alueen muuttovoittoon. Myös kaavoitus edesauttaisi uusien tonttien muodostamista ja

talojen rakentamista. Ohkola on houkutteleva muuttokohde erityisesti lapsiperheille, ja valtaosa Ohkolan koululaisista onkin alueelle muualta muuttaneista perheistä. Monet Ohkolan koulua käyvien lasten perheet ovat muuttaneet alueelle juuri oman kyläkoulun vuoksi.

Ohkolan koulussa opettajat tuntevat kaikki lapset, ja lapset tuntevat kaikki opettajat. Tämä lisää opettajien mahdollisuutta huomioida lapset yksilöinä sekä vahvistaa herkkyyttä tunnistaa oppimisvaikeudet ja muut oppilaan elämäntilanteessa oppimiseen vaikuttavat tekijät. Ohkolassa erityistä ja tehostettua tukea saavat oppilaat ovat onnistuneesti integroituneet yleisopetuksen luokkiin. Suuremmassa koulussa ja suuremmissa ryhmissä he tarvitsisivat enemmän tukitoimia selviytyäkseen koulupäivästä siirtymätilanteeseen ja välitunteineen. Pienessä kouluyhteisössä vallitseva luottamus auttaa oppilaita reagoimaan herkästi jo pieniinkin epäkohtiin ja esimerkiksi koulukiusaamiseen. Tässä on yksi syy, miksi Ohkolan koulussa ei esiinny merkittävää koulukiusaamista. Lapset myös pitävät huolta toisistaan yli luokkarajojen.

Myös vanhemmat tuntevat ison osan lapsista. Oppilaiden vanhempien välinen yhteydenpito on luontevaa ja helppoa, jopa jo ennen ekaluokkalaisten koulun alkamista. Vanhempien yhteistyö kuvastaa ”koko kylä kasvattaa” -periaatetta ja luo edelleen ohkolalaisille lapsille turvallisempaa kasvuympäristöä.

Koulu kylän vapaa-ajan toimintojen keskuksena

Tilatarveselvityksessä on tarkasteltu vapaa-aikapalvelujen sijoittumista Mäntsälän kirkonkylän alueella. Sen sijaan muualla Mäntsälän kunnan kylissä vapaa-ajantoiminnassa käytettyjä tiloja ei ole otettu kokonaisvaltaisesti huomioon. Ohkolan koulu on Mäntsälän kunnan ainoa Ohkolan kylällä sijaitseva lähipalvelu ja kunnan toimintatila kylän asukkaille. Koulun lakkauttaminen kiihdyttäisi väestökatoa alueelta sekä koko Mäntsälästä. Mäntsälän kunnan tulee ottaa vastuu tasa-arvoisten ja turvallisten lähipalveluiden säilyttämisestä koko kunnan alueella.

Ohkola on nykyaikainen ja perinteitä kunnioittava maaseutukylä. Ohkolassa toimii vireä seura- ja yhdistystoiminta käsittäen kaikkea aina Martoista urheilutoimintaan ja metsästyksestä teatteriharrastukseen. Harrastusten perustana on merkityksellinen talkootyö ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Vapaa-ajan toiminnan sydämenä toimii Ohkolan koulu, josta löytyy täysimittainen liikuntasali, jääkiekkokaukalo sekä hiekkakenttä. Koulun pihaa remontoitiin kunnan taloutta kuormittamatta ja koulun korjausvelkaa vähentäen talkoilla kesällä 2020, jolloin pihalle rakennettiin mm. uusi kiipeilyteline sekä keinut kunnostettiin. Pihaa maisemoitiin miellyttävämmäksi ja sinne asennettiin kuntoiluvälineitä sekä pöytäryhmiä kaiken ikäisten käytettäväksi. Koululla toimii tällä hetkellä monipuolisesti erilaisia harrastusryhmiä, ja siellä järjestetään tapahtumia perheille ja kyläläisille. Näiden loppuminen vähentäisi yhteisöllisyyttä – ei vain lapsilta, vaan koko perheiltä ja kyläyhteisöltä.

Mäntsälän kunta ei järjestä merkittävää harrastustoimintaa lapsille, nuorille tai aikuisille Etelä-Mäntsälässä. Hyökännummen koulun ja päiväkodin sekä Ohkolan koulun liikuntatilat ovat silti aktiivisessa käytössä sekä kouluaikana että iltaisin ja viikonloppuisin. Ohkolan koulun tilat ovat elintärkeitä muun muassa Ohkolan Okan viikottaisen harrastustoiminnan järjestämiselle. Ohkolan koululla tapahtuva harrastustoiminta mahdollistaa ohkolalaisten lasten itsenäisen liikkumisen harrastuksiin, kun taas Hyökännummelle tai kauemmas harrastuksiin meno vaatii useimmiten

kuljetuksen. Hyökännummen koulun ja päiväkodin liikuntatilat ovat käyttöasteeltaan täysiä, ja niihin ei pystytä aikatauluttamaan kaikkia Ohkolan koululla tapahtuvia nykyisiä käyttövuoroja. Mikäli Ohkolan koulun tilat poistuisivat harrastuskäytöstä, vähenisivät harrastusmahdollisuudet Etelä-Mäntsälän alueella merkittävästi.

Kunnan pitäisi kehittää aktiivisemmin kaikkien koulutilojen käyttöastetta ja luoda lähipalveluja kyläläisille joko yksin tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Ohkolan koulun tilat voivat parhaimmillaan tarjota hyvän kokous- ja toimintapaikan kunnan järjestämälle toiminnalle sekä alueen yhdistyksille ja muille toimijoille. Pienissä kouluissa nähdään usein vain niiden aiheuttamat menot, mutta ei niiden vahvuuksia ja mahdollisuuksia.

Ohkolan koulun lakkauttamisesta ei todellisia kustannussäästöjä

Ohkolan koulun lakkauttamisesta ei synny riittävästi todellisia säästöjä, jotka oikeuttaisivat lakkauttamisen aiheuttamat haitat. Koululakkautusten ei ole osoitettu varmuudella tuottavan taloudellisia säästöjä, sillä tutkimuksia aiheesta ei ole tehty. Myöskään Mäntsälän kunnassa ei ole tehty (tai ainakaan julkaistu) laskelmia, syntykö parin vuoden takaisesta Arolan koulun lakkautuksesta todellisia taloudellisia säästöjä. Koulun lakkauttaminen Ohkolasta vähentäisi alueen vetovoimaa tai jopa kääntäisi alueen muuttovirran pois päin. Koulun lakkauttaminen veisi perheiden mukana myös verotuloja. Kiinnostuksen väheneminen alentaisi alueen kiinteistöjen hintoja ja vähitellen näivettäisi aktiivisen kylän.

Ohkolan koulu on tilankäyttöselvityksen mukaan toimintakustannuksiltaan yksi edullisimmista Mäntsälän kouluista. Ohkolan koulu on kunnoltaan hyvä, eikä tarvetta suuremmille remonteille tai investoinneille ole näköpiirissä. Suuri osa Mäntsälän koulujen kustannuksista syntyy henkilöstökustannuksista sekä aine- ja tarvikkeekustannuksista. Nämä kustannukset säilyvät vaikka koulu lakkautettaisiin, koska oppilaat tarvitsevat esimerkiksi opettajia, ruokaa ja opetusmateriaaleja jatkossakin. Myöskään kiinteistö kustannuksista ei synny suuria säästöjä, koska Ohkolan kylällä tarvitaan jatkossakin paikka muun muassa liikuntaharrastuksille ja leikkimiselle. Osittain kyläläisten käytössä olevaa kiinteistökokonaisuutta on vaikeaa myydä ja kehittää sille kannattavaa muuta toimintaa.

Tällä hetkellä Ohkolan koulun oppilaista vain pieni osa (noin 15 %) kuuluu koulukuljetusten piiriin. Mikäli oppilaat siirrettäisiin Hyökännummen kouluun, siirtyisi oppilaista suurin osa kuljetettavaksi. Koulukyytien lisääntyminen kasvattaa kunnan menoja ja pidentää lasten koulupäivän kokonaiskestoa. Pidentyneet koulupäivät vaikuttavat negatiivisesti lasten jaksamiseen sekä koulussa että koulupäivän jälkeisissä harrastuksissa. Pidempi etäisyys koulun ja kodin välillä vaikeuttaa pienten lasten sosiaalisen verkoston rakentumista. Koulun vaihto merkitsisi kaverisuhteiden rikkoutumista oppilaiden sekoitessa suurempaan joukkoon. Iltapäiväkerhosta ei voisi kulkea itsenäisesti kotiin, vaan iltapäiväkerhossa vietetty aika piteneisi ja oppilaat olisivat täysin vanhempien kuljetusten varassa.

Koulujen lakkautussuunnitelmissa tulisi ottaa huomioon resurssitehokkuuden lisäksi lasten jokapäiväinen elämä koulussa. Perusopetuslain 6 § mukaan kunnan on järjestettävä lapsen opetus niin, että koulun tulee sijaita lähellä lapsen luontaista elinpiiriä, ja liikenneyhteydet huomioiden

matkat tulee olla mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Ohkolalaisille lapsille luontainen elinpiiri on Ohkolan kylä ja sen koulun ympärille syntynyt yhteisö.

Kunnan elinvoima ja kuntalaisten hyvinvointi

Tilaselvityksen toimenpideohjelman vaikutukset ovat laajempia kuin vain tilojen käyttöön liittyviä. Mäntsälän kunnan elinvoima on riippuvainen asukkaista ja elävistä kylistä. Ennen kuin kauaskantoisia ja kuntalaisten elämään suuresti vaikuttavia päätöksiä tehdään, tulee niiden vaikutukset arvioida kattavasti. Lisäksi kouluverkkokeskustelu pitää vakauttaa, jotta toistuva lakkautuskeskustelu ei karkota tulevia ja nykyisiä kylien asukkaita.

Tulevat ikäluokat ovat nykyistä pienempiä ja Mäntsälän kunta haluaa varautua tulevaan. Samaan aikaan kunnan talous on velkainen ja säästöille on tarvetta. Mutta miksi pitäisi säästää tulevaisuuden veronmaksajien hyvinvoinnista, varsinkin kun todelliset säästöt ovat korkeintaan minimaalisia? Säästökohteita tulee kylien kouluverkon sijasta etsiä muualta ja samaan aikaan asettaa tarkasteluun kaikki suunnitellut investoinnit esimerkiksi uimahalliin tai uusiin koulurakennuksiin. Olisiko joku investointi mahdollista jättää tekemättä kuljettamalla oppilaita kirkonkylältä kyläkouluihin? Samaan aikaan tulee tarkastella kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyvät suunnitelmat, jotta sekä Ohkolan että Hyökännummen alueille saadaan houkuteltua uusia asukkaita ja etenkin lapsiperheitä.

Kyläkoulujen lakkauttamiseen liittyvässä päätöksenteossa unohdetaan usein se, että suurin merkitys koululla on kylän lapsille. Lapset ja nuoret ovat Mäntsälän kunnan tulevaisuudelle elintärkeitä, ja kunnan päätöksenteon vaikutukset lapsiin ja nuoriin tulee aina arvioida huolellisesti. YK:n lapsen oikeuksien sopimus sisältää veloitteen arvioida aina lapsen etua ja antaa lapsen edulle etusija päätösharkinnassa. Mäntsälän kunta on päättänyt hakea Lapsiystävällinen kunta -malliin, jossa myös korostetaan lapsivaikutusten arviointia päätöksenteon pohjalla. Lapsen oikeuksien sopimus käsittää myös lapsen oikeuden vapaa-aikaan ja leikkiin, joista molemmat vähenisivät lähikoulun sulkemisen myötä jo pelkästään koulumatkojen takia. Mäntsälän kunnan on tehtävä tilankäyttö- ja koulujen lakkautussuunnitelmista lapsivaikutusten arviointi, jossa arvioidaan suunnitelmien vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Lisäksi on varattava mahdollisuus kuulla laajasti lasten, vanhempien sekä muiden kuntalaisten mielipiteitä suunnitelmista. Myös laajempi vaikutusten arviointi on tarpeen, jotta tehtävien päätösten seuraukset eivät tule myöhemmin yllätyksenä.

Yhteisöllinen ja turvallinen kyläkoulu on oppimisympäristö, jolla on merkittävä vaikutus koululaisen hyvinvointiin. Vaikkei kaikkea voikaan rahassa mitata, voidaan myös koululaisten hyvinvointia tarkastella taloudellisesta näkökulmasta. Vuonna 2016 arvioitiin, että hyvinvoivan koululaisen kustannus yhteiskunnalle on noin 8000 euroa, kun taas huonosti voivan oppilaan kustannuksissa puhutaan nopeasti 100 000 eurosta. Pahoinvoinnin kustannus ei ole varmasti ainakaan pienentynyt.

Ohkolan koulun vanhempainoimikunta toivoo, että Mäntsälän kunta tekee kyläkoulujen säilyttämisestä periaatepäätöksen. Päätöksessä voitaisiin linjata, että esimerkiksi vähintään 50 oppilaan kouluja ei tulla lakkauttamaan. Mikäli oppilasmäärä jossakin koulussa alittaa useampana vuonna asetetun oppilasrajan, aloitetaan selvitys ja tarveharkinta kyseisen koulun osalta. Vastaava päätös on ymmärtääksemme tehty Tuusulassa. Päätös rauhoittaisi koulujen lakkautuskeskustelua, eikä samaan keskusteluun palattaisi kaikkien kunnan koulujen osalta jatkuvasti. Koulujen

kehittäminen ja vakauttaminen voi edesauttaa kunnan tulomuuttoa. Toimiva ja lapsilähtöinen kouluverkko on sijoitus tulevaisuuteen.

6. Kuntalaislausunto 1

Opetuspalveluiden toimenpiteiden lapsivaikutusten arviointi tulee tehdä jo toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa kattavasti ottaen huomioon kaikki oppilaat. Oppilaita ei saa mieltää vain luvuiksi tai massaksi, jolla täyttää koulurakennukset ääriään myöten. Osallisuustyöskentelyn periaatteiden mukaisesti suunnitteluun pitää voida osallistua jo aikaisessa vaiheessa myös tilojen käyttäjät, siis koulujen oppilaat, opettajat ja muu henkilökunta. Milloin käyttäjät ovat voineet olla vaikuttamassa arkipäivän elämäänsä suuresti vaikuttavassa asiassa?

Kyläkoulujen lakkauttaminen muuttaa merkittävästi oppilaiden elämää:

- Useiden oppilaiden omatoimisesti tekemä edestakainen koulumatka pitenee myös ajallisesti, mikä merkitsee heidän työpäivänsä pitenemistä merkittävästi.
- Matka voi hankaloitua pidemmän etäisyyden vuoksi, kun pyörä- ja kävelykelit on ohitse.
- Koulukuljetus merkitsee sitoutumista koulubussin tiukkaan aikatauluun. Minuutinkin myöhästyminen saattaa lisätä poissaoloja.
- Bussilla koululle ja heti takaisin kotiin vähentää sosiaalista kanssakäymistä luokan oppilaiden välillä.
- Kyläkoulujen kentät ovat erilaisissa harrastuksissa lasten ja nuorten tapaamispaikkoja kouluajan ulkopuolellakin. Autio asfalttipiha ei kannusta liikkumaan kesällä eikä talvella.

Opettajille ja muulle henkilökunnalle lyhyin väliajoin esille nouseva uhka koulun lakkauttamisesta on vakava stressitekijä. Jatkuva lakkautuksen uhka vaikeuttaa myös pätevän henkilöstön palkkaamista. Pienessä koulussa opettajat tuntevat kaikki oppilaat ja voivat nopeammin puuttua erilaisiin ongelmiin ja häiriötilanteisiin. On myös helpompi pitää yhteyttä koteihin.

Kysymyksiä vailla vastausta:

1. Paljonko Arolan koulun lakkauttaminen toi kunnalle säästöä?
2. Millainen on Ohkolan koulun kuntokatselmuksen tulos? Paljonko korjaustarvetta? Miksi rakentaa uutta, heti remonttia vaativaa rakennusta, kun vanhoja voi kunnostaa? Kuinka monta Mäntsälän uusista koulurakennuksista on sellaisia, ettei niissä ole ollut ensimmäisten viiden vuoden aikana tarvetta mittaviin korjauksiin? Missä vika?
3. Oppilaskustanteina Ohkolan koulu on yksi halvimmista. Kannattaako lakkauttaa se?

OHKOLAN KOULU POIS LAKKAUTUSLISTALTA!

Ohkolan koulussa on toimivat rakennukset, yhteisesti kunnostettu, kotoisa piha välineineen, kaksi kenttää, tavoitettavuus kevyen liikenteen väyliä pitkin, koulussa viihtyvät oppilaat, pätevät opettajat ja pidetty muu henkilökunta.

Säilytetään edullinen, toimiva ja viihtyisä koulukokonaisuus!

7. Kuntalaislausunto 2

To hear that the council is considering closing the school, is very, very troubling. Our family strongly stands against the closing of the school, which would be devastating to our village. Please, don't take away our little paradise.

8. Hepolan vanhempainneuvosto, Hirvihaaran koulun vanhempainyhdistys ry, Hyökännummen vanhempainyhdistys ry ja Mäntsälän Kirkonkylän koulun vanhempainyhdistys ry yhteislausunto

Hepolan vanhempainneuvosto, Hirvihaaran koulun vanhempainyhdistys ry, Hyökännummen vanhempainyhdistys ry ja Mäntsälän Kirkonkylän koulunvanhempainyhdistys ry kiittävät mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa kirjallinen lausunto koskien Mäntsälän kunnan Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tilaselvityksen toimenpideohjelmaluonnosta. Toimenpideohjelma luonnoksessa esitettiin Mäntsälän koulujen tilaskenaarioille kolme vaihtoehtoa sekä tarkasteltiin vapaa-aikapalveluiden tiloja. Alle on koottu edellä mainittujen Mäntsälän kunnan koulujen vanhempainyhdistysten lausunnot.

Hepolan vanhempainneuvosto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hepolan vanhempainneuvosto vastustaa pienten koulujen sulkemista. Vanhempainneuvosto haluaa välttää isojen koulujen ja suurten luokkakokojen rakentamista.

Hirvihaaran koulun vanhempainyhdistys ry toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hirvihaaran koulun vanhempainyhdistys vastustaa kaikkia kolmea skenaariota, joissa Hirvihaaran koulu lakkautettaisiin ja liitettäisiin osaksi Riihenmäen yhtenäiskoulua. Haluamme säilyttää meille kaikille kyläläisille tärkeän ja perinteikkään kyläkoulun, joka on palvellut kyläläisiä jo usean sukupolven ajan. Vastustamme Hirvihaaran koulun lakkautusta seuraavin perusteluin:

- Ilman Hirvihaaran koulua kylä ja sen yhteisöllisyys kärsii huomattavasti. Koulun piha on yksi merkittävimmistä kylän kohtaamispaikoista varsinkin lapsille, nuorille ja perheille.
- Selvityksessä käytetty Hirvihaaran koulun käyttöaste on mielestämme virheellinen, koska liikuntasali on otettu luokkatilaksi. Tämän perusteella käyttöaste Hirvihaaran koulussa olisi suhteellisen hyvällä tasolla, vaikka oppilasmäärät vähenevät hieman vuoteen 2030 mennessä.

- Koko kylä kasvattaa -ajatus kärsii, jos Hirvihaaran koulu lakkautetaan. Kyläyhteisössä yhteydenpito on tiivistä ja kaikki pitävät huolen toisistaan.
- Hirvihaaran koulussa kiusaamistilanteet ja Verso-sovittelun tarve ovat olleet todella vähäisiä. Hirvihaaran koulussa kaikki oppilaat tuntevat toisensa ja muodostavat tiiviin yhteisön. Koulussamme luokkakoot ovat sopivan pienet ja opettaja pystyy vastaamaan oppilaiden tarpeisiin yksilöllisesti. Pienessä koulussa on yleisesti kiusaamista paljon vähemmän, erilaisuutta ymmärretään paremmin ja opettaminen on tehokkaampaa.
- Tuttu toimintaympäristö ja oma yhteisö lisää hyväntuulisuutta, joka vaikuttaa positiivisesti oppilaiden arkeen, koulumotivaatioon sekä mielenterveyteen.
- Vanhempien mielestä yhtenäinen koulupolku (1.–9. luokat samassa koulussa) ei ole lapsen kannalta paras ratkaisu, koska oppilaiden tarpeet ja kehitys eivät ole samalla tasolla. Mielestämme on tärkeää, että nuorimmat oppilaat saavat olla mahdollisimman kauan lapsia ilman, että he saavat vaikutteita yläkouluikäisiltä. Tämä toteutuu parhaiten erillisissä ala- ja yläkouluissa.
- Hirvihaaran koulun toimintakustannukset ovat vähäiset verrattuna moneenmuuhun Mäntsälän kouluun.
- Hirvihaaran koulun kulut ovat tietäkäsemme edullisella tasolla, koska koulurakennukset lämpiävät hakeella ja niissä ei ole suurempia korjaustarpeita. Rakennukset ovat täysin käyttökelpoiset, kunhan huolehditaan asianmukaisesta kunnossapidosta. Hirvihaaran koulurakennuksissa ei ole havaittu minkäänlaisia sisäilmaongelmia. Kyseenalaistaisimme korjausvelka-arvion: Millaiseen selvitykseen velka-arvio perustuu?
- Hirvihaaraan on parhaillaan rakenteilla pyörätie, joka tulee vähentämään koulukyytien tarvetta ja näin ollen vähentämään myös kuljetuskustannuksia.
- Jos Hirvihaaran koulu lakkautetaan ja oppilaat kuljetetaan Riihenmäen yhtenäiskouluun, koulumatkoihin kuluva aika tulee olemaan kohtuuttoma pitkä varsinkin ajatellen alimpien luokka-asteiden oppilaita. Lisäksi koulukuljetuskustannukset nousevat huomattavasti.
- Vanhemmat miettivät miksi oppilaita eriarvoistetaan asuinpaikan mukaan. Vanhemmat ovat tehneet päätöksen asua sivukylällä. Päätökseen on vaikuttanut se, että lapset saavat käydä pientä ja turvallista kyläkoulua keskustan ulkopuolella.
- Ymmärtääksemme Linnamäen alueen viereen on kaavoitettu uusi asuinalue, josta oppilaat alueellisesti sijoittuisivat Hirvihaaran kouluun kasvattaen näinollen merkittävästi Hirvihaaran koulun käyttöastetta.
- Lisäksi emme ymmärrä miksi Myllymäen koulu pitäisi rakentaa uudelleen, eikä esimerkiksi oppilaita voida jakaa jo olemassa oleviin täysin toimintakuntoisiin kouluihin. Rakentaminen on kallista. Kyläkoulujen jäädessä tyhjiksi rakennukset rapistuvat ja niistä on joka tapauksessa kuluja kunnalle.
- Miten kyläkoulujen lakkauttaminen vaikuttaa Mäntsälän kunnan imagoon maalaispitäjänä?

Hyökännummen vanhempainyhdistys ry toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hyökännummen vanhempainyhdistys vastustaa pääosin skenaario B:tä, jossa Tuusula-sopimus purettaisiin. Vastustamme Tuusula-sopimuksen purkua seuraavin perusteluin:

- Sopimuksen purkamisella on selkeät vaikutukset lasten koulupolkuun.
- Kannanotto oppilaiden mahdollisuudesta siirtyä jatkossakin Hyökännummelta Kellokosken yläkouluun: Sopimuksen purku lisää mielestämme eriarvoisuutta.
- Koulumatkojen pituudet Mäntsälän sisällä kasvavat merkittävästi.

- Kaksi eri koulua Hyökännummen alueen oppilaille: Miten oppilaat enää tuntevat toisensa vaikka asuvat samassa paikassa? Hyökännummen yhteisöllisyys kärsii todella paljon.
- Kuljetusten järjestäminen on hankala, jotta oppilas ehtii enää harrastamaan mitään. Lasten ja nuorten harrastukset ovat kuitenkin suurimmalla osalla eri suunnassa.
- Lisäksi muutos vähentäisi merkittävästi alueen houkuttelevuutta lapsiperheiden näkökulmasta. Hyökännummen alueen maine kasvu-alueena kärsii huomattavasti.
- Jos sopimus pitäisi purkaa Tuusulan kanssa, voisiko harkita myös alakoulun laajentamista siten, että yläkoulu tulisi samaan yhteyteen?

Mäntsälän Kirkonkylän koulun vanhempainyhdistys ry toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Mäntsälän Kirkonkylän vanhempainyhdistys kannattaa Hirvihaaran koulun säilyttämistä ennallaan.

9. Ohkolan kyläyhdistys ry lausunto

Arvoisat sivistys- ja hyvinvointilautakuntien päättäjät,

Olette tämän toimenpideohjelman myötä päättämässä Mäntsälän tulevaisuudesta, mutta myös sen kylien tulevaisuudesta. Kylät ovat oleellinen osa Mäntsälän brändiä ja vetovoimaa, kylät ovat kaikki erilaisia ja kyläkoulujen tulevaisuus vaikuttaa kylien kehittymiseen monin tavoin. Kyse ei ole vain rakennuksista tai opetustoimesta vaan kyläkoulun moninaisesta merkityksestä kylän ihmisille, kylän imagolle ja sen vetovoimalle. Kyläkoulujen lakkauttamisilla tavoitellusta säästöstä ei ole olemassa tutkimusta eli ei lainkaan dataa, sen sijaan opetustoimen kustannukset ovat koko ajan nousseet. Kyläkouluja ei ole säästösyistä mikään pakko lakkauttaa. Pedagogisia syitä tällaiselle toiminnalle ei ole.

<https://suomenkylat.fi/ajankohtaista/uutiset/puolet-suomen-peruskouluista-lakkautettu-kylakoulujen-pelastuspaketti-kyseenalaistaa-koululakkautuksista-syntyneet-saastot>

Ohkolan kyläyhdistys haluaa lausua toimenpideohjelman luonnoksen johdosta seuraavaa.

1. Ohkola on vetovoimainen kylä, jossa kyläkoululla on suuri merkitys

Eihän se nyt kerta kaikkiaan käy, että Ohkolasta loppuisi koulu! Mäntsälä on kylien Mäntsälä. *Mäntsälä on vielä aito maaseutukunta kaupunkien kainalossa. Ohkolassa nimenomaan kyläkoulu on se, joka houkuttelee asukkaita mm. pääkaupunkiseudulta tänne asumaan.*

Syntyperäinen perheellinen ohkolalainen

Kun valitsimme asuinpaikkaa Helsingistä pois muuttaessa, etsimme erityisesti asuinpaikkaa rauhallisen kyläkoulun läheltä. Meille tärkeää on se, että lapset saavat käydä koulua pienessä kouluyhteisössä ja myös keskimääräistä pienemmissä luokissa. Nämä olosuhteet takaavat parhaimman mahdollisen hyvinvoinnin lapsille ja nuorille.

Hannin perhe, Ohkolan kantakylä

Ohkolaan on enemmän tulijoita, kuin mitä tontteja olisi tarjolla. Ohkolan vieressä Hyökännummi kasvaa voimakkaasti, koska siellä tontteja on ollut saatavana. Emätilaperiaatteen uudistamisen myötä myös Ohkolalla on lähitulevaisuudessa mahdollisuus lohkoa enemmän tontteja ja houkutella lapsiperheitä asumaan täällä. Ohkola on Mäntsälän kirkonkylää lähempänä pääkaupunkiseutua ja sen työpaikkoja – selvitysten mukaan Ohkolaan muuttavat ovat suhteellisen hyvätuloisia ja vahvoja veronmaksajia. Vetovoimatekijöinä Ohkolassa ovat kylän aktiivinen ja yhteisöllinen tekemisen meininki, luonnonläheinen ympäristö, perinteisiä piirteitä säilyttänyt viehättävä maaseudun kulttuuriympäristö ja oma kyläkoulu toiminnan keskipisteenä.

2. Ohkola ja Hyökännummi ovat erilaisia – kaikki eivät halua taajamaan tai lähiöön

On tärkeää tiedostaa, että vaikka Ohkola sijaitsee Hyökännummen vieressä, ovat Ohkolan kantakylä ja Hyökännummi moni tavoin eri luonteisia asuinpaikkoja. Toisessa on kyläkoulu, toisessa taajamakoulu. Molemmilla alueilla on omat juttunsa, omat seuransa ja tapahtumansa. Alueet ovat leimallisesti joko taajamaa tai maaseutua – maaseutu tuntuu alkavan juuri Hyökännummen jälkeen Ohkolaa ja Mäntsälää kohti kuljettaessa. Alueilla asuu ja niille muuttaa erilaisia ihmisiä, jotka arvostavat eri asioita. Ohkolaan hakeutuu ihmisiä, jotka arvostavat väljyyttä asumisessa, pihalla puuhailua (mm. maanviljelys, hevosharrastus, koiraharrastus, urheilu, luontoharrastus, puutarhanhoito) ja maaseutumaista ympäristöä, jossa kuitenkin on aktiivinen kyläyhteisö.

Voimme houkutella ihmisiä vain sillä, mitä muualla ei enää ole: tässä tapauksessa kyläkoululla. Koulu on sekä uusille tulijoille että paluumuuttajille tärkeässä roolissa asuinpaikan valinnassa. Mäntsälä ei houkuttelevuuden vertailussa pärjää lähikuntien (esim. Hyvinkää, Järvenpää) kanssa kovinkaan hyvin: ei juurikaan julkista liikennettä, ei ostosmahdollisuuksia, ei harrastusmahdollisuuksia samalla tavoin. Ohkolan koulun piha-alue on tapahtumien ja kyläläisten aktiivisessa käytössä. Koulu, koulun piha (erityisesti koko kylän olopiha eli leikkipaikka) ja koulun tilat ovat ne yleiset ja yhteiset tilat, jossa kohdataan. Pitkällä tähtäimellä ajatus siitä, että kaikki koulut keskitettäisiin isoiksi yksiköiksi, ei Mäntsälän kannalta ole hyvä vaihtoehto. Ketään eivät motivoi koulutaksimatkat.

Mikä saa ihmiset palaamaan, kun on aika perustaa oma perhe? Aktiivinen kyläyhteisö, rauhallinen kylä ja oma koulu, jossa on oma keittäjä. Koulu, jonka pihalla saa harrastaa ja jonne voi mennä tapaamaan muita. Jatkuvuus on myös suuressa asemassa. Koulun kautta lapset kiinnittyvät kylään. Ei vain Ohkolaan, vaan myös muihin kyliin: mistä syntyy tunne, että on kotona?

Toimenpideohjelmaluonnoksen sivu 5, Opetuspalvelut:

”Tilatarveselvityksessä lähtökohtana oli FCG:n strateginen tilaselvitys. Vuonna 2023 tilattua väestöennusteen toteutumista tarkasteltiin ja huomattiin, että syntyvyys ei ole toteutunut väestöennusteen mukaisesti vaan on toteutunut alemmalla tasolla. Muuten ennuste perusopetuksen ikäluokissa näyttää pitävän hyvin paikkaansa. Alueellisesti väestökehitys on jatkunut samanlaisena kuin aiemminkin ja väestö sijoittuu sekä uudisrakentaminen pääasiassa Kirkonkylän ja Hyökännummen alueille.”

On todennäköistä, että lapsiperheitä muuttaa lisää myös Ohkolaan – etenkin, jos kylässä on vielä kyläkoulu jäljellä. Jos kyläkoulu lakkautetaan, vaarana on keskeisen vetovoimatekijän menettäminen

ja negatiivinen väestönkehitys. Toisaalta, kun kyläkoulu säilyy ja vapaiden tonttien määrä lisääntyy, voi väestön määrä kääntyä ennusteista huolimatta nousuun.

Yhteisöllisyys on arvo

Koulu on paljon enemmän kuin kuusi koululuokkaa. Paljon puhutaan yhteisöllisyyden tärkeydestä hyvinvoinnissa ja Ohkolassa sitä yhteisöllisyyttä eletään, vaalitaan ja halutaan se myös jatkossa säilyttää. Sukupolvien ketju on tärkeä arvo myöskin – on mukava ajatella, että isovanhempienkin vanhemmat ovat käyneet jo tätä koulua. Tämä on juurevuutta, johon uudet asukkaat on helppo imaista mukaan. Yhteisöllisyyden syntyyn vaikuttaa kylämme koulu keskuspaikkana. Siellä sekä lapset että vanhemmat oppivat tuntemaan toisensa ja sitä kautta toimimaan yhdessä myös vapaa-ajalla.

Koulu on tärkeä liikuntapaikka, kokouspaikka, harrastuspaikka, kohtaamispaikka, tapahtumien järjestelykeskus – monelle kävelymatkan päässä.

Ohkolan yhteisöllisyys on arvo, jolle ei konsultti pysty laskemaan hintalappua.

Itse kuljettu koulumatka ja lähikoulu kannustavat liikkumaan

Lapsivaikutusten arvioinnissa yksi tärkeä näkökulma on kävelen, potkukelkalla, polkupyörällä ja nykyisin potkulautoilla itse kuljettujen koulumatkojen tärkeys. Siinä luodaan sosiaalisia suhteita, liikutaan ja iloitaan. Jos Ohkolasta koulu loppuisi, niin lähes kaikista koulun oppilaista tulisi kuljetusoppilaita, josta tulisi kunnalle iso lisäkustannus.

Koulun tilat ja piha-alue on tärkeä harrastepaikka kouluajan ulkopuolella. Kylän urheiluseura Ohkolan Oka tekee talkoilla talvisin hiihtoladut ja latuja ajetaan tiheämpi verkosto koulun ympäristöön koululaisten liikuntatunteja varten. Samoin urheiluseura vastaa koulun pihalla olevien luistinratojen jäädyttämisestä ja hoitamisesta talvikausina. Sisäliikuntatiloissa järjestetään lapsille sekä aikuisille liikuntaharrastuksia kuten säbätunteja ja tilat ovat myös kansalaisopiston harrastekäytössä.

Lähellä oleva koulu mahdollistaa harrastamisen myös vapaa-ajalla ilman että tarvitaan kuljettamista. Kylän läpi kulkeva kevyenliikenteen väylä mahdollistaa turvallisen liikkumisen kouluun ja koulun tiloissa järjestettäviin harrastuksiin. Lasten kokonaisliikunnantarve toteutuu, jos lapsilla on mahdollisuus päästä itse kulkemaan kouluun. UKK-instituutti suosittelee kaikille 7–17-vuotiaille monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikkumista vähintään 60 minuuttia päivässä yksilölle sopivalla tavalla, ikä huomioiden. Runsasta ja pitkäkestoista paikallaanoloa tulisi välttää. Pelkät koululiikuntatunnit eivät turvaa UKK:n liikuntasuosituksia vaan mahdollisuus kulkea koulumatkat itse sekä lähellä olevat harrastepaikat turvaavat lasten kokonaisliikkumistarpeen parhaiten ja siten heidän fyysisen kunnan kehittymisen sekä ylläpitämisen.

Ohkolan koulu FCG:n selvityksen valossa

Ohkolan koulu pärjää hyvin verrattuna moniin muihin kunnan kouluihin, kun tarkastellaan käyttöastetta ja kustannuksia per oppilas. Olisi kunnan talouden ja väestörakenteen näkökulmasta järjetöntä sulkea koulu, joka selvästi luo vetoa ja houkuttelee

asukkaita alueelle. Tämä ei koske ainoastaan paluumuuttajia, vaan Ohkola elävänä, muttarauhallisena maalaiskylänä taajama-asutuksen läheisyydessä houkuttelee myös uusia asukkaita Mäntsälään. Kyläkouluja tulisikin hyödyntää paremmin Mäntsälän vetovoimatekijänä.

Kyläkoulu tuo verotuloja lapsiperheiden etsiessä hyvää, rauhallista ympäristöä. Tännehan olisi enemmänkin tulijoita, jos olisi taloja ja tontteja. Emätilalaskennasta luopumisen pitäisi toteutua 2025, tällöin tonttien tarjonta Ohkolassa lisääntyy huomattavasti

Luonnoksessa kouluja lopetetaan eri oppilasmäärillä. Se ei ole tasapuolista eikä tasa-arvoista kohtelua.

Kirkonkylän koulujen yhdistämisellä ja lähellä kyläkouluja asuvien lasten ohjaamisella kirkonkylän sijaan lähimpään kyläkouluun voisi olla myös säästövaikutuksia.

Kyläkoulujen lakkauttaminen – tuleeko kunnalle säästöä vai ei?

Suomessa on lakkautettu kouluja 1990-luvulta lähtien tihenevässä tahdissa, kun kuntien päättäjät ovat toivoneet sen tuovan säästöjä. Säästöjä olisi laskelmien mukaan pitänyt syntyä tähän mennessä jo 800 miljoonaa euroa. Tällaista säästöä ei ole kuitenkaan havaittavissa, opetustoimen kustannukset ovat sen sijaan nousseet.

Asia saattaakin tuoreiden tutkimusten perusteella olla päinvastoin.

”Esimerkiksi sekä Kärkölässä että Lusissa kunta on kaavoittanut tontteja kyliin ja toivonut niihin lisää asukkaita. Samalla kuitenkin kylistä on lopetettu kyläkoulut. Heinolassa kyselyt Lusiin kaavoitetuista tonteista osoitettiin Pekka Ojaselle.– Puheluita tuli paljon. Sitten kysyttiin, onko kylällä koulu. Siihenpä ne puhelut sitten päättyivät.” <https://yle.fi/a/3-12153742>

Olli Lehtosen tutkimuksessa (2021) kyläkoulujen lakkauttamisen todettiin heikentävän koko kunnan tilannetta:

”The results indicate that in Finland after school closure, the population of the surrounding community decreased more than before school closure. The increasing depopulation after a school closure means that school closures do not just raise questions about the individual school or the municipal school network, but more broadly about the vitality of the municipality and its development.”

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0743016721000115>

Myös kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin selvitys vuodelta 2022 toteaa, että koulujen lakkauttaminen saattaa edistää väestökatoa alueelta ja siten tuottaa lisää haasteita kunnan talouteen:

<https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/esi-ja-perusopetus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/maaseutu-ja-saaristoalueilla-asuvien-lasten-sivistyksellisten-ja-sosiaalisten-oikeuksien-toteutuminen-kouluverkon-muutoksissa-ja-peruskoulujen>

”Tilastollinen analyysi osoitti useita viitteitä kouluverkkomuutosten negatiivisista elinvoimavaikutuksista, kuten lisääntyvästä lähtömuutosta, heikommasta työllisyys- ja työpaikkakehityksestä sekä koulutusmenojen odotettua heikommasta kehityksestä. Suuria kouluverkkomuutoksia tehneissä kunnissa elinvoiman lähtötila on ollut alun perin haastava, johon on vastattu kouluverkon supistamisella tai keskittämällä. Koululakkautukset kohdistuvat eniten alueille, joiden kehitys oli jo ennen lakkautusta heikentynyt. Koululakkautuksista ei synny koulutusmenojen **säästöjä. Kouluverkkomuutokset eivät vaikuta ratkaisevan elinvoiman tilaan, vaan pahimmillaan heikentävät tulevia elinvoiman kehitysnäkymiä.**”

Karvi suositaa:

”Erityisestä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että **elinvoiman tilan kehittymisessä on suuria alueellisia eroja. Elinvoiman kehityksen eroja on havaittavissa myös kuntien sisällä. Kouluverkon merkittäviä muutoksia ja koululakkautuksia tulisi edeltää päätösten vaikutusten ennakoarviointi, joka kattaa kylätason tarkastelun.**”

Selvityksessä todetaan myös:

”Vaikka kouluverkkomuutoksia perustellaan usein koulutusmenojen kasvun hillitsemisellä, koulutusmenot kasvoivat asukasta tai alle 15-vuotiaita asukkaita kohden laskettuna maltillisimmin vain vähäisiä kouluverkkomuutoksia tehneissä maaseutukunnissa (kuvio 3). **Suuria tai erittäin suuria kouluverkkomuutoksia tehneissä kunnissa menot kasvoivat merkittävästi voimakkaammin etenkin lasta kohden laskettuna.**”

Ohkola – Uudenmaan liiton palkittu uusmaalainen kylä 2014 Ohkola valittiin vuoden 2014

uusmaalaiseksi kyläksi. Tuolloin painopistealueena oli kansainvälisyys, mutta kylän aktiivisuuden takana huokuu vahva yhteisöllisyys. Kevättalvella 2024 Huomenta Suomi teki suoran aamuradio-ohjelman Ohkolasta: mikä merkitys Uudenmaan Vuoden kylä tittelillä on ollut Ohkolaan ja miten se näkyy nyt 10 vuoden päästä. Lähetyksessä tuotiin esille kolme teemaa, jotka ovat entisestään vahvistuneet saamamme myönteisen huomionosoituksen ansiosta:

1. Harrastustoiminta on entisestään vahvistunut. Esim. sirkusharrastukseen tullaan laajasti tänne kylälle myös muista kunnista. Harrastajia on yli 200.
2. Koulukirjeenvaihtajat ovat panoksellaan vahvistaneet 26 vuotta ilmestynyttä kylän yhteistä tiedotuskanavaa, Ohkolan Kyläsanomat -lehteä.
3. Ohkolaan halutaan muuttaa, koska täällä on kyläkoulu. Tyhjillään olevia taloja kunnostetaan parhaillaan kodeiksi lapsiperheille, kävelymatkan päässä koulusta.

Ansaitulla Vuoden kylä 2014-palkinnolla on edelleen iso positiivinen vaikutus kyläämme. Me kyläläiset olemme aidosti ylpeitä kylästämmme ja haluamme tehdä asioita yhteisöllisyyden säilyttämiseksi kaikin mahdollisin keinoin. Alla ote kylälehdessä nro 73, Joulukuu 2013. Liitteenä myös koko lehti, jossa olimme juuri saaneet tuon Uudenmaan Vuoden kylä -palkinnon. Kaikki lehdet (115) löytyvät kylälehtiarkistosta www.ohkola.fi -sivuilta.

Ohkola – Vuoden uusmaalainen kylä 2014

Ohkola sai ansaitun tunnustuksen, kun Uudenmaan liiton maakuntahallitus valitsi Ohkolan vuoden uusmaaliseksi kyläksi 2014. Ohkola on kokonaisuudessaan n. 4000 asukkaan kyläkolmikko, jonka muodostavat Ohkola, Hyökännummi ja Arola-Jokelanseutu. Vuoden kylä palkinto käsittää Ohkola-Hyökännummi alueen, Arola-Jokelanseutu on toiminnallisesti oma kokonaisuutensa, kylä kylässä. Ohkola on perinteinen maaseutukylä. Hyökännummen alue on tiiviisti rakennettu taajama. Se rajoittuu Tuusulan Kellokoskeen ja on Mäntsälän kunnan asemakaava-aluetta.

Valintaperusteet

(Ote kansanedustaja Outi Mäkelän puheesta palkintojenjakotilaisuudessa)

- Ohkolan vahvuuksia ovat pitkät perinteet ja ennakkoluulottomuus kansainvälisissä hankkeissa, monipuolinen yhteisöllisyys sekä aloitteellisuus uudistus- ja kunnostushankkeissa. Uudenmaan maakuntahallitus painotti tänä vuonna valinnassa erityisesti kansainvälisyyttä. Ohkolan nuorisoseuran kansainvälisellä harrastusvaihdolla on jo vuosikymmenten perinteet. Ohkolan koulu on mukana yli kolmessakymmenessä projektissa kaikkien Euroopan maiden ja viime keväänä myös Azerbaidžanin ja Tunisian kanssa. Vireää ystävyyskoulutoimintaa on ollut pitkään Venäjän, Ruotsin ja Viron kanssa myös Hyökännummen koulussa.

- Ohkola edustaa nykypäivän maaseutukylää, joka on avoin maailmalle sekä uusin että perinteisin keinoin. Virkeä kylä tukee nuorisonsa kasvua suvaitsevaisiksi innostavien projektien myötä. Koulussa kansainvälisyys ei perustu pelkästään projekteihin, vaan on osa opetusta. Jokainen lukuvuosi aloitetaan projektien suunnittelulla ja uusien kansainvälisten ystävien etsimisellä.

- Kun lapset ovat luontevasti yhteydessä eri maiden koululaisiin jo ala-asteelta lähtien, on myöhemmässäkin elämässä helppo olla aidosti avoin maailmalle. Ja mikä parasta, Ohkolan koulun kansainväliset projektit tempaavat mukaan myös lasten perheet.

Yhteisöllisyys on osa arkea

Ohkola tunnetaan aktiivisena kylänä, jossa talkoohenki elää. Kylässä toimii monta seuraa. Nuorisoseuran panos yhteisöllisenä toimijana on iso; Sirkus Sirius, teatteritoiminta, seuratalon ylläpito ja vuokraaminen sekä kerhot, kurssit ja leiritoiminta. Urheiluseura, metsästysseura, diakoniapiiri, martat, partio, VPK, maatalousnaiset, koulujen vanhempaintoimikunnat ja kyläyhdistykset tekevät asioita omilla toimialueillaan. Kaikki kyläseurat yhdessä ovat julkaisseet yli viidentoista vuoden ajan 4 kertaa vuodessa ilmestyvää Ohkolan kyläsanomat -lehteä. Alueen yrittäjät ovat mukana lehdessä ilmoituksin, joilla katetaan painokulut.

Ohkola on valittu esimerkilliseksi kyläksi, olkaamme siitä aidosti ja nöyrästi ylpeitä. Vuodenkylänä Ohkola saa näkyvyyttä ja monet haluavat tietää kylästämmme, ehkä vireä

kylämme kiinnostaa myös asuinpaikkana. Parasta on se, että aktiivinen arki jatkuu, olemme saaneet tunnustusta siitä, että teemme täällä hyviä asioita. Tästä kaikesta kuuluu iso kiitos vastuunkantajille, joita Ohkolassa on laaja rintama.

Lopuksi

Kyläkoulujen lakkauttamisella saavutettu säästö on kyseenalainen eikä sille ole tutkimusperustetta. Sen sijaan päinvastaisia tutkimustuloksia on runsaasti. Kunnan tulee siksi suhtautua konsulttivetoiseen selvitykseen kriittisesti.

Ohkolan sijainti Mäntsälän eteläosassa kaukana kirkonkylästä ja sen kyläyhteisön poikkeuksellinen aktiivisuus edellyttävät, että **Ohkolan koulun tulevaisuutta tulisi tarkastella Karvin suositusten mukaisesti kylätasolla**. Ohkolan kyläkoululla on kokoaan suurempi rooli Mäntsälän uusien veronmaksajien houkuttelussa, kyläläisten hyvinvoinnissa sekä myös koulun oppilaiden koulupolun onnistumisessa.

Toimenpideohjelmaluonnoksen maininnat yhtenäiskoulun yhdessä rakennuksessa sijaitsemisen pedagogisesta yliveritaisuudesta eivät ole tutkimusperustaisia. Peruskoulun opetussuunnitelman visioima pedagoginen onnistuminen edellyttää ensisijaisesti koulun opetus- ja hallintohenkilökunnan toimintakulttuurin yhtenäisyyttä, ei eri kouluasteiden samassa rakennuksessa toimimista. Koulunkäyntikokemukseen ja pedagogiseen onnistumiseen vaikuttaa moni muukin asia kuin eri kouluasteiden läsnäolo samassa rakennuksessa. Toimenpideohjelmaluonnos keskittyy tilaselvittelyssään liiaksi Mäntsälän keskustajaman näkökulmaan. Kyläkoulujen roolia opetustoimen ulkopuolisessa toiminnassa ei ole tarpeeksi selvitetty.

10. Sääksjärven koulun vanhempainyhdistyksen lausunto

Sääksjärven koulun vanhempainyhdistyksenä olemme huolissamme kunnan aikomuksesta lakkauttaa Sääksjärven koulu, emmekä puolla tätä suunnitelmaa.

Sääksjärven koulu on Sääksjärven kylän ainoa kunnan palvelu sekä kylämme sydän. Koululla on suuri rooli kylämme toiminnassa kyläläisiä yhdistävänä tekijänä. Jos koulu suljetaan ei Sääksjärven kylälle jää mitään kunnan palveluita – ei edes pyörätietä. Tämä heikentäisi myös selvästi Sääksjärven kylän vetovoimaisuutta. Jo keskustelu siitä, että koulu lakkautettaisiin, laskee selvästi lapsiperheiden muuttohalukkuutta Sääksjärven alueelle.

Tilaselvityksen toimenpideohjelmaluonnoksessa esitettyjen eri skenaarioiden väliltä kannatamme vaihtoehtoa C, että Sääksjärven koulu jatkaisi itsenäisenä. Pohdimme lisäksi, onko oppilaaksiottoalueiden muuttamista käyty läpi vaihtoehtona, jolloin kuljetuspalveluiden kautta saataisiin maksimoitua jo olemassa olevien tilojen käyttöasteen. Esimerkiksi niin, että osa Myllymäen koulussa olevista oppilaista kuljetettaisiin Sääksjärven kouluun. Kuljetuspalveluiden järjestäminen on kunnalle edullisempaa kuin uuden koulurakennuksen rakentaminen ja näin investointikustannukset jäisivät pienemmiksi. Tällä vältettäisiin myös suurten kouluyksiköiden haitat.

Onko tilaselvityksessä huomioitu Sääksjärven koulun kohdalla, että vanha alkuperäinen koulurakennus on tällä hetkellä käyttökiellossa, eikä kunnalla ollut aikomusta panostaa sen

korjaamiseen? Tämä pienentää Sääksjärven koulun tilojen käyttöastetta. Edes tiloja suuremmalle oppilasryhmälle tai erilaisille luokkajaoille ei ole.

Lahden kaupungin sivistyslautakunta päätti juuri tänä syksynä muokata oppilaaksiottoalueita, jotta olemassa olevien koulutilojen käyttöaste saadaan maksimoitua, eikä kaupungin tarvitse panostaa uusien rakennusten rakentamiseen. Lahden toimintatavasta voitaisiin ottaa mallia myös Mäntsälässä.

Tällä hetkellä ei ole saatavilla luotettavaa tutkimuksellista tietoa siitä, että koulujen lakkauttaminen toisi säästöjä kunnalle. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemässä arviointitutkimuksessa "Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutuminen kouluverkon muutoksissa ja peruskoulujen lakkautusten vaikutukset alueiden elinvoimaan" mukaan koulujen lakkauttamisen vaikutus kuntien talouteen ja elinvoimaan voi olla jopa päinvastainen.

11. Opetuspalveluiden työsuojeluvaltuutetun lausunto

Toimenpideluonnoksessa ei arvioitu Mäntsälän lukion elinvoimaisuutta ikäluokkien pienentyessä. Tämä tapahtuu tietysti pidemmällä viiveellä kuin tarkastelujakso oli.

Jos skenaario B (Tuusulan kanssa voimassaoleva yläkoulusopimus purettaisiin), osa oppilaista tulisi mahdollisesti hakeutumaan Mäntsälän lukioon todennäköisemmin kuin aikaisemmin, mm. uusien Ehnroosilla ja Riihenmäellä syntyneiden yläkoulukaverisuhteiden takia. Yläkoulun käyminen vastaavasti Tuusulassa johtaa todennäköisemmin lukio-opintoihin samassa pihapiirissä Tuusulassa. Mielestäni tätäkin kokonaisuutta kannattaisi miettiä, sillä tämän lukioaspektin mukaan ottamisella olisi positiivista vaikutusta yläkoulujen ja erityisesti lukion elinvoimaisuuteen, käyttöasteisiin ja sitä kautta yksikkökustannuksiin.

Investointikustannukset 2025-2031: luetellut asuinalueet sijoittuvat keskustan eteläpuolelle ja Hyökännummen alueelle. Kaavoitus ohjaa vahvasti rakentamista ja vaikuttaa mahdollisten lapsiperheiden sijoittumiseen ja näin kunnan eri koulujen elinvoimaisuuteen. Kaavoituksen visioiden avulla voidaan vaikuttaa eri koulujen oppilasmäärien jakautumiseen.

Toimenpideohjelmassa ei ollut käsittääkseni mietitty vaihtoehtoa, että joku tai jotkin koulut olisivat lähikouluja sisältäen esiopetuksen ja esimerkiksi luokat 1-3.

Pienenevissä jäljelle jäävissä kouluissa kiertävien opettajien käyttöä voitaisiin miettiä ainakin joissain oppiaineissa esim. erityisopetus, kielet, käsityö, musiikki yms, jos tähän löytyy tarvetta ja halukkuutta henkilöstön keskuudessa.

Toimenpideohjelmanluonnoksen liitteinä ei ollut koulujen kuntoarvioiteja, joiden hyödyntäminen olisi tärkeää.

Toivon, että pitkäaikaisen henkilöstösuunnittelun avulla löydetään jo varhaisessa vaiheessa koulujen henkilökunnalle uusi nimetty työpaikka Mäntsälästä odottamaan mahdollisen muutoksen toteutumista. Näin varmistetaan koululle myös viimeisimpinä vuosina pätevä henkilökunta. Työntekijöiden osallistavan kuulemisen kautta saavutetaan tässä paras ratkaisu.

12. Mäntsälän kunnan vapaa-aikapalveluiden lausunto

Kirjaston siirtyminen Hepolan koululle herättää useita tärkeitä kysymyksiä ja huolia, jotka tulee ottaa huomioon päätöksenteossa. Ensinnäkin, Hepolan koulun liikuntasalin tarve iltakäyttäjille ja seuroille on merkittävä, joten tilojen käytön suunnittelu vaatii tarkkaa huomiota. On myös syytä selvittää, löytyykö Hepolan koululta riittävästi tilaa musiikkiopistolle, sillä sen siirtäminen monitoimitalolle voisi aiheuttaa haasteita äänieristyksessä ja päällekkäisessä toiminnassa.

Esteettömyys on tärkeä tekijä erityisryhmille, ja Hepolan tilojen esteettömyys on myönteinen seikka. Vaikka Hepola ei ole fyysisesti kaukana keskustasta, sen henkinen etäisyys voi vaikuttaa kirjaston käyttöön. Ideaalisena sijaintina kirjastolle pidetään keskustaa, mikä mahdollistaisi paremman saavutettavuuden.

Monitoimitalon peruskorjaus ja sen käyttömahdollisuudet tulee myös huomioida. Erityisesti siivoojille ja liikunnanohjaajille tarvitaan toimiva sosiaalitila, ja talonmiehen asunnon hyödyntäminen kuntosalin laajentamisena ja erillisen sisäänkäynnin luominen on syytä tutkia.

Kentänhoidon siirtyminen ja sen kaluston sijoittaminen vanhaan moottorihalliin voisi mahdollistaa uusien tilojen muuntamisen painonnostosaliksi, mikä parantaisi kuntosalin käyttöä. Tapahtumien järjestämiseen liittyvät kysymykset ovat myös tärkeitä, sillä nuorisotilan muuttaessa kirjaston tiloihin on mietittävä, miten nykyinen nuorisotila ja kahvio voivat palvella asiakkaita.

Myllymäen koulun mahdollinen rakennusprojekti on tilanne, jossa sisäliikuntatilat on huomioitava, sillä sisäliikuntatilojen puute on tällä hetkellä haaste. On erittäin positiivista, että nuorisotila palaa alkuperäiseen käyttöönsä, mutta on tärkeää varmistaa tilojen toimivuus erityisnuorisotyössä, työpajattomiansa ja etsivässä nuorisotyössä.

Yhteenvetona, kirjaston ja muiden palveluiden siirtämisessä on otettava huomioon tilojen riittävyys, saavutettavuus, esteettömyys ja eri toimintojen yhteensovittaminen, jotta kaikki käyttäjäryhmät voivat hyötyä muutoksista.

13. Mäntsälän kirjaston lausunto

Johdannoksi poimintoja **Tilatarveselvityksen toimenpideohjelmaluonnoksen tekstistä:**

Strategisessa tilaselvityksessä FCG (2023) antoi erikseen suositukset nuoriso- ja liikuntapalveluiden tiloista sekä kirjastosta. Perusratkaisuna oli kirjaston siirtyminen pois monitoimitalolta.

Ehdotuksena oli, että kirjastolle rakennetaan omat tilat uudisrakennukseen.

FCG:n strategisen tilaselvityksen tehtävänanto oli tarkastella Mäntsälän kunnan päätöksentekoa varten sivistys- ja hyvinvointipalvelujen rakennuksia sekä niihin liittyviä toteuttamismahdollisuuksia seuraavista näkökulmista: rakennusten hyödyntämispotentiaali pedagogis-toiminnallisesta näkökulmasta, mahdollisten muutos-ratkaisujen toteuttaminen, arvioida tarkastelun kohteena olevien palvelujen sijoittumista nykyisiin kiinteistöihin ja uudisrakentamistarpeita sekä optimoida tilatarpeet kestävästi, suhteutettuna arvioituun palvelutarpeeseen.

Finnish Consulting Groupin (FCG) strategista tilaselvitystä tarkennettiin Mäntsälän kunnan omalla tilatarveselvityksellä 2023-24. Tilatarveselvityksessä tarkasteltiin kolmea vaihtoehtoa kirjastolle:

uudisrakennusta, ulkopuolisen tilan vuokrausta ja sijoittumista olemassa olevaan tilaan. Tilatarveselvityksessä tarkasteltiin myös kirjaston tilatarvetta. Vertailukohteena käytettiin Keski-Uudenmaan kuntien kirjastojen keskikokoa. Mäntsälän kirjaston neliömääräinen tavoite verrattuna Keski-Uudenmaan kirjastoihin asettuu 1400–1800 m². **Erityinen tarve nykytilanteeseen verrattuna kirjastolla on kirjastoauton lastaus- ja säilytystilan saaminen kirjaston yhteyteen. Kirjaston kiinteistön oltava myös saavutettava, esteetön ja monipuolisen toiminnan mahdollistava kirjastolain hengen mukaisesti.**

Kokonaisuuden tarkastelussa on tarkasteltu voiko kirjasto sijoittua joko pysyvästi tai väliaikaisesti vapautuviin tiloihin. Opetuspuolen skenaariossa esitetään, että Hepolan koulun kiinteistön käytöstä luovutaan ja siihen voidaan sijoittaa muuta toimintaa.

Tilatarveselvityksen toimenpideohjelmaluonnoksessa todetaan, että **vapaa-aikapalveluiden tilojen tarkastelussa noudatettiin pitkälti FCG:n selvitystä ja merkittävien poikkeama on musiikkiopiston tilojen sijoitteluehdotus.**

Kuitenkin luonnoksessa esitetään, että

a) Mäntsälän kirjasto sijoitetaan Hepolan koulu kiinteistöön ja kiinteistössä tehdään toiminnan **vaatimat välttämättömät muutokset. Mäntsälän kirjaston lopullinen paikka ratkaistaan 2030-luvulla.**

Kirjaston kommentit:

1. Jatkoselvitys kirjaston osalta ei noudata millään tapaa FCG:n selvitystä, vaan kunnan oman tilatarveselvityksen tulos poikkeaa täysin FCG:n ehdotuksesta.
2. Tilatarveselvityksen ratkaisu ei millään tapaa *arvioi tarkastelun kohteena olevien palvelujen sijoittumista nykyisiin kiinteistöihin tai kestävästi optimoi tai suhteuta kirjaston tilaratkaisua palvelutarpeeseen*, kuten FCG:n selvitys teki.
3. Tilatarveselvitys esittää kirjastolle uusia väliaikaisia tiloja 30 vuoden väliaikaisissa tiloissa toimimisen jatkoksi. Kokonaisuuden tarkastelu on tehty tasolla "Hepolan koulussa on riittävästi neliöitä, joten kirjasto voidaan siirtää sinne". Kantaa ei oteta
 - Miten Hepolan koulun kohdalla huomioidaan erityinen tarve kirjastoauton lastaus- ja säilytystilan saamisesta kirjaston yhteyteen?
 - Miten Hepolan koulussa toteutetaan **saavutettava, esteetön ja monipuolinen toiminta kirjastolain hengen mukaisesti, kun "kiinteistössä tehdään (vain) toiminnan vaatimat välttämättömät muutokset"** ja kun Hepolan koulu sijaitsee kaukana kaikista kouluista ja päiväkodeista sekä kunnan muista palveluista ja asiointipisteistä eikä julkista liikennettä ole.
 - Miten väliaikaisissa tiloissa toimimisen suurimmat haasteet kirjaston henkilökunnan näkökulmasta eli ergonomia, työturvallisuus, työprosessien tehottomuus, logistiikkaongelmat, sisäilman haasteet ja rakennuksen soveltumattomuus kirjastotoimintaan kohentuvat uusissa väliaikaisissa tiloissa.

4. Kirjastoa ollaan tässä esityksessä siirtämässä, koska nuorisopalveluille tarvitaan tilat ja monitoimitalo kaipaa peruskorjausta, ei siksi, että kirjaston tarpeet tulisivat huomioiduksi. Päätös kirjaston uudesta sijainnista tarvitaan ilmeisesti myös siksi, että voidaan sanoa kirjaston tila-asia ratkaistuksi ja voidaan tehdä päätös uimahallista.
5. Kirjaston käyttöaste on Uudenmaan alueen alhaisimpia jo nyt. Mäntsälän kirjastolla on tällä hetkellä (2023) Uudenmaan kunnista 6. vähiten lainaajia, 5. pienin kokonaislainaus ja 2. vähiten fyysisiä kirjastokäyntejä suhteessa asukaslukuun. Kuukausitasolla kirjastoon tehdään kuitenkin keskimäärin 6000 käyntiä, joten kirjaston sijainti on merkittävä asia suurelle joukolla kuntalaisia. Kirjastolla ei ole varaa menettää yhtään asiakasta eikä kirjaston käyttöasteen entisestään pienenemisen riskin kasvattaminen pitäisi olla myöskään päättäjien tai palvelualueen intressi.
 - o 2020-luvulla lukutaito on ollut paljon esillä valtakunnallisesti. On laadittu mm. Kansallinen lukutaitostrategia 2030 (OPH) ja monessa kunnassa ja kaupungissa monipuolisen lukutaidon turvaaminen on nostettu strategiseksi painopisteeksi ja keskeiseksi keinoksi ehkäistä eriarvoisuutta, osattomuutta ja syrjäytymistä.
6. Kirjaston siirtäminen ”väliaikaisesti” kunnan asiointikeskuksen ulkopuolelle odottamaan 30-luvulla tehtävää pysyvää ratkaisua aliarvioi vahvasti palvelutoiminnan merkitystä kaikenikäisten kuntalaisten terveydelle, hyvinvoinnille, monipuoliselle lukutaidolle, digiosaamiselle, yhteisöllisyydelle ja aktiivisuudelle etenkin, kun kunnassa ei ole joukkoliikennettä. Ehdotus kirjaston siirtämisestä Hepolan kouluun on kunnan parhaaseen arkeen tähtäävän strategian ja kirjastolain vastainen.

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016

2 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää:

- 1) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
- 2) tiedon saatavuutta ja käyttöä;
- 3) lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
- 4) mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
- 5) aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

5 §

Kunnan tehtävät

Kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. Kunta voi järjestää

yleisen kirjaston toiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

10 §

Yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen

Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa.

Muita huomioita:

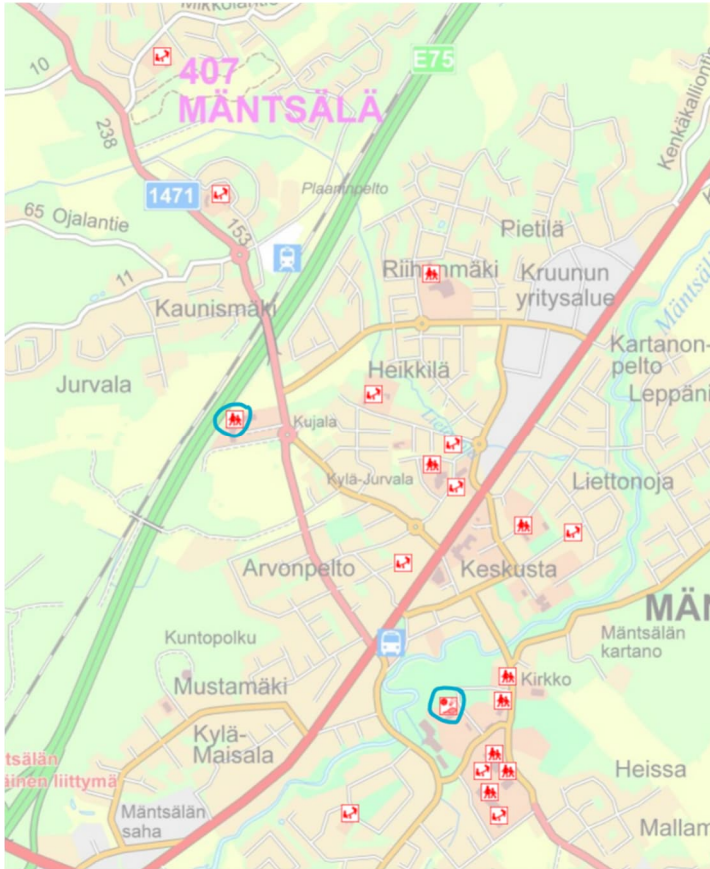
Nykyisissä tiloissa parasta on saavutettavuus. Kirjaston palvelutoiminta ja sisäiset prosessit ovat hioutuneet ja muovautuneet nykyisiin väliaikaisiin tiloihin vuosikymmenien aikana. Asiakaskunta on tottunut sijaintiin. Lisätilalla ei tee mitään, jos kirjasto sijaitsee paikassa, jonne ei pääse.

Unelmoidaan uudesta -hankkeen tulokset pöytälaatikkoon? 2022-23 unelmoitiin uudesta kirjastosta. Hankkeeseen lähdettiin valtuustoaloitteen myötä, johtoryhmän kehotuksesta ja sivistysjohtajan saatesanoilla, joissa luvattiin tilata kirjaston tarveselvitys tekninen ja elinvoima - palvelualueelta kunnan prosessien mukaisesti, kun hanke on valmis. Tarveselvitystä ei kuitenkaan tilattu ja siitä ilmoitettiin hankkeen viimeisessä ohjausryhmässä.

Hepolan koulua ehdotetaan muokattavan kirjaston tarpeisiin välttämättömin muutoksin. On helppo ymmärtää, että koulun tilojen muokkaaminen pelkästään peruskirjastotoimintaan soveltuviksi maksaa, eikä ”väliaikaiseen” tilaan kannata toteuttaa unelmia. Kiinnostaisi myös tietää, minkälaisia haasteita ja kustannuksia jo pitkään tiedossa olleet koulun sisäilmaongelmat tulevat aiheuttamaan ja mitä rajoituksia ja terveysuhkia niiden esiintyminen asiakkaille ja kirjaston henkilökunnalle tuottaa.

Hankkeen tulos, unelma, päättyi siihen unohdettujen dokumenttien joukkoon, jonne kaikki muutkin kirjastoa koskevat suunnitelmat ovat aikojen saatossa päätyneet. Kirjastolle on löydettävä uudet tilat valtuustokaudella 2021-2025 muuttui asetelmaan, jossa kirjasto on tiellä oleva heittopussi, joka sijoitetaan jonnekin, erilleen muista palveluista, kuntalaisten ja kirjastoa säännöllisesti käyttävien aktiivisesta elinpiiristä, jotta jotain muuta voidaan tehdä niissä tiloissa, joissa kirjasto nyt totutusti ja kiitetysti toimii.

Koulujen ja päiväkotien etäisyys Hepolasta. Hepolan koulu olisi myös kaikkien kirjastoa aktiivisesti käyttävien taajama-alueella sijaitsevien koulu- ja päiväkotiryhmien kannalta sijainniltaan mahdoton. Kuvassa punaiset neliöt ovat kouluja ja päiväkoteja ja alempi ympyröity neliö monitoimitalo, ylempi Hepolan koulu.

Kirjaston henkilökunnan kommentteja luonnoksen suunnitelmiin:

1. Onko kukaan tämän selvityksen tekijöistä itse Mäntsälän kirjaston käyttäjä? Varsinkaan sellainen joka pääsee kirjastoon vain jalkaisin? Lopetetaanko kaikki varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle suunnatut palvelut, koska kirjastoon ei olisi enää mahdollista kulkea lapsiryhmän kanssa? Aiotaanko kuntalaisilta/veronmaksajilta kysyä lainkaan mielipidettä tähän asiaan?
2. Hyvin samanlaisia ajatuksia heräsi sijaintiin liittyen. Pikaisesti Goolemapsista katsoin välimatkat lähistölle: Kaunismäen pk 1,2 km, Riihimäen koulu 1,1 km, Anttilan pk 1,9, kunnantalo (Mäntsälän keskusta) reitistä riippuen 1,7-2,8 km. Autoilevalle näillä välimatkoilla ei ole merkitystä. *Kirjaston kiinteistön oltava myös saavutettava, esteetön ja monipuolisen toiminnan mahdollistava kirjastolain hengen mukaisesti.* Miten lain henki tässä toteutuu, en ole aivan varma. Rakennuksen soveltuvutta kirjastokäyttöön en osaa arvioida. Huolellisen suunnittelun ja tarkasti toteutetun muutostyön jälkeen saattaa olla tilana ihan hyvä. Mutta loppukaneetissa annetaan ymmärtää tämänkin ratkaisun olevan väliaikainen, joten kuinka paljon ollaan valmiita satsaamaan resursseja hyvän lopputuloksen saamiseksi?

3. Jos Hepola on lähtökohtaisesti väliaikainen, niin kirjastoauton säilytys ja lastaustilojen rakentaminen taitaa olla melko suuri ja rahaa vaativa investointi. Muutenkin sijainti olisi meidän kasvavaa senioriasiakaskuntaa ajatellen melko kaukana. Sinne ei rollaattorin kanssa kauppareissulla viitsi kävellä.
4. Pidän tätä suunnitelmaa täysin moraalittomana. Toisella kädellä osoitetaan erilaisten kuntalaisryhmien erityistarpeita ja toisella näemmä vähennetään mahdollisuuksia huolehtia niistä luontevalla tavalla. Vaikkapa kotoutujat, ikäihmiset, yhä useammat lapset ja nuoret tai ne, joilla on eri tasoisia vaikeuksia suoriutua maailman vaatimuksista.

Kaikkia näitä(kin) ryhmiä kirjasto palvelee suuren enemmistön lisäksi. Ja palvelee jaottelematta, maksuja veloittamatta. Ja pidemmälti vuorokaudessa, kuin mikään julkinen palvelu. Kirjaston lukutaitotyö kohtaa käytännössä ja kasvokkain lähes kaikki kuntalaiset. Valtioneuvosto on nostanut lukutaitotyön vuosi vuoden jälkeen tärkeimpien asioiden joukkoon, mutta meillä mennään taaskin vastavirtaan. Juuri nyt, kun olisi viisainta keskittää kaikki valmiiseen, halpaan ja monipuolisesti kansalaisia palvelemaan kirjastoon, meillä puhalletaankin koko hökötyksen surutta nurin.

5. Samanlaisia ajatuksia minullakin. Vaikka Hepola olisikin omalle työmatkalleni sopivampi ja ehkä sinne joku junalle menevä tai junaa odottava yksityisikin, niin se onhan suurelle osalle asiakaskuntaa täysin mahdoton sijainti. On myös kummallista, kun oikeastaan kaikkialla muualla yritetään kirjastoja ja kirjastopalveluja viedä lähelle ihmisiä, niin täällä mennään just päinvastoin.

Lisäksi tapa, jolla näitä asioita valmistellaan ja päätetään kirjastosta juurikaan välittämättä ja kirjastoa infoamatta, ei juurikaan mieltä lämmitä tai motivoi kauheasti mihinkään.

6. Olisiko ideaa jopa kysäistä kuntalaisilta mielipidettä asiaan? Tiedän, että Unelmoidaan uudesta -hankkeessa oli mukana myös kuntalaisia, mutta muistin virkistämiseksi voisi olla hyvä herätellä päättäjiä sen suhteen, mitä kuntalaiset haluavat, koska kuntalaisia vartenhan täällä ollaan. Vai ollaanko? Minusta Anu olit kirjoittanut osuvasti siitä, että kirjasto on Mäntsälälle heittopussi, vähän kuin pakollinen "paha". Poissa silmistä, poissa mielestä. Kuinka paljon on käytetty rahaa ja vuosia hankkeisiin, väliaikaisratkaisujen perusteluihin, selittelyyn siitä, kuinka kunnalla ei vaan ole rahaa toteuttaa kuntalaisille sitä "pikku Oodia", jota heidän mielestään halutaan (vaikka ei edes haluta). Me halutaan kirjasto, joka palvelee kuntalaisia niin hyvin kuin mahdollista, koska kirjasto on jokaisen käytettävissä, riippumatta esim. rahapussin paksuudesta. Käytettävyyteen vaikuttaa saavutettavuus myös sijainniltaan. Sijainti on nyt hyvä, se palvelee päiväkoteja ja esim. moniksella käyviä nuoria ja vanhuksia, kuten myös niitä vanhempia, joiden lapset harrastavat kentällä. Väitän että monelta näistä kävijöistä jäisi kirjaston käyttö väliin kokonaan jos se siirretään kauemmas keskustasta.

Kirjaston tilojen ja sijainnin pitkä ja surullinen historia lyhyesti

1980-luvulla kirjastolla oli pääkirjasto (191,5 m²) ja nuorisokirjasto (240 m²) kirkonkylän koulun läheisyydessä, kolme sivukirjastoa ja kirjastoauto. Tilat ovat jo silloin kunnan väestömäärään (n. 11600) nähden aivan liian pienet.

1989 laadittiin Mäntsälän kirjastotalon toteuttamishjelma. Ohjelma hyväksyttiin kunnanhallituksessa ja kouluhallituksessa. Silloin suunniteltiin hyötypinta-alaltaan 1284 m² kirjastotilan rakentamista. Väkiluku kunnassa oli n. 13 500. Ohjelmaa ei koskaan toteutettu.

1992 Seurojentalo päätettiin muuttaa kirjastoksi. Opetusministeriö myönsi kunnalle rakentamisluvan ja valtionosuuden hankkeen toteuttamiseksi. Kunnanvaltuusto kuitenkin päätti, että hanketta ei toteuteta, vaan selvitetään mahdollisuus muuttaa Monitoimitalon nuorisotilat kirjastoksi. 1993 Mäntsälän kirjasto siirtyi väliaikaisesti Monitoimitalolle nuorisotiloihin (730 m²), joissa toimitaan edelleen.

2002 uusi kirjasto suunniteltiin Apposen kiinteistöön ja hanke hyväksyttiin Opetusministeriön rahoitussuunnitelmaan vuodelle 2006. Valtionosuutta oli tulossa yli miljoona euroa. 2004 kirjastohanke muuttui uudisrakentamiseksi, joka suunniteltiin toteutettavaksi vuosina 2007–2008. Vuonna 2008 kirjaston uudisrakennushanke poistettiin kunnan suunnitelmista.

2010 Nykyisiä kirjastotiloja remontoitiin ja järjestystä uusittiin. 2014 remontoitiin kirjaston alakerrassa kirjastoauton varastotila ja yläkerrassa lehtilukusalia. Samalla luovuttiin Kirkonkylän koulun lähellä, entisen pääkirjaston alakerrassa sijainneesta kirjaston aineistovarastosta.

2018 kansallisesti toteutettavassa kirjastokyselyssä kirjaston tilat saivat asiakkailta murska-arviot. Kirjaston omien palautekanavien keräämä aineisto tuki kyselyn tulosta.

Vuosina 2019–21 kirjastoa muokattiin asiakastoiveiden ja palautteen perusteella. Lastenalue uudistettiin, Ehnroos-huoneesta (34 m²) tehtiin puhtaasti tapahtuma-, näyttely- ja hiljainen työskentelytila ja nuorille järjestettiin oma soppi, jollaista aiemmin ei ollut ollut. Samalla saatiin myös Monitoimitalon asunto kirjaston varastokäyttöön.

2021 tehtiin valtuustoaloite, että kirjastolle tulisi löytää uudet tilat tämän valtuustokauden aikana. Aloitteen myötä toteutettiin Unelmoidaan uudesta -hanke 2022–23, jonka tuloksena syntyi unelma uudesta kirjastosta. Unelmoimassa oli mukana kuntalaisia ja päättäjiä verkkokyselyn ja osallistavien keskustelutilaisuuksien keinoin. Unelma esiteltiin valtuustolle 20.3.2023.

2024 suunnitellaan että Mäntsälän kirjasto sijoitetaan Hepolan koulukiinteistöön ja kiinteistössä tehdään toiminnan vaatimat välttämättömät muutokset. Mäntsälän kirjaston lopullinen paikka ratkaistaan 2030-luvulla.

Kuten historia osoittaa, kirjasto saa odottaa.

14. Hepolan koulun lausunto

- Hepolan oppilaat kulkisivat Ehnroosille Kirkkiksen ja Riihenmäen koulun ohi.
- Petu tarvitsee eriyttämistiloja. Joukossamme on ahdistuneita oppilaita, oppilaita, joilla on suuria keskittymisen pulmia ja tarve liikkua, eri ikäisiä oppilaita, hyvin väsyneitä oppilaita ja aggressiivisia oppilaita. Lisäksi tarvitaan tila, jossa voi soittaa puhelimella siten, etteivät muut kuule. Olisi eduksi myös, että löytyisi asialliset tilat liikunnan, musiikin, kotitalouden, käsitöiden, luonnontieteellisten aineiden opetukseen tai siten, että oppilaan pystyisivät helposti siirtymään sellaisiin tiloihin kesken koulupäivän. Esimerkiksi Kirkonkylän koululta Ehnroosiin siirtyminen kestää kävellen noin 30 minuuttia (meidän oppilailla) ja osa voi kadota matkalla.
- Olemme kokeneet Petussa hyvänä, että oppilashuollon palvelut (kuraattori, psykologi, opo yms.) ovat ajoittain samassa rakennuksessa. Petussa myös useita palavereja viikottain. Esim. Viikolla 41 on kaikilla opettajilla 1-2 monialaista kouluneuvottelua.
- Pienryhmä komppaa omalta osalta petua. Pitkälti samat haasteet pienempien oppilaiden kanssa, joilla ei itsesäätelykykyä. Tämän hetkinen rauhallisempi ympäristö vähentää oppilaiden kuormitusta. Saamme myös petusta tarpeen tullen apua/tukea, joka ollut välttämätöntä hankalissa tilanteissa.
- Onko hyvä asia, jos petun tilat ovat keskustassa (Kirkkis)? Onko esim. Hepola rauhallisemmassa paikassa? Keskustan alueella liikkuu yläkoululaisia, tällöin esim. Kiusaaminen ja ei-toivotut kohtaamiset enemmän mahdollisia.
- Vammaisopetuksen uudet asialliset tilat olisivat ehdottoman tärkeitä. Onko riski, että muut ottavat tiloja käyttöön, Ehnroos-Myllymäen koulun oppilasmäärä kasvaa isoksi?
- Väheneekö Riihenmäen oppilasmäärä tulevaisuudessa niin, että Hepolan alueen oppilaat voisivatkin siirtyä sinne?
- Pitäisikö oppilaaksiottoalueita tarkastella välillä Riihenmäki-Hepola?
- Onko kunnalla vara rakentaa uusia asianmukaisia tiloja vammaisopetukselle? Voisiko vammaisopetuksen luokkia jakaa vaikkapa kahteen toimipisteeseen jo olemassa oleviin kouluihin, esim Hyökännummeen ja Nummisiin? Näissä koulussa on uudehkot ja esteettömät tilat, ja koulut ovat vajaatäytöllä.
- Miksi pitäisi keskittää oppilaat isoihin yksiköihin, varsinkin vammaisopetuksen lapset? Hepolassa pelaa yhteistyö integrointi vammaisopetuksen ja yleisopetuksen välillä. Pieni koulu on turvallisempi ympäristö ja kiusaamista ei esiinny. Isossa yksikössä, jossa on myös yläkokoulu mukana, on suurempi riski kiusaamiseen ja häiriökäyttäytymiseen. Valinnaisaineiden järjestäminen yhteisesti yleis- ja erityisopetuksen oppilaiden kanssa sujuu hyvin.
- Mäntsälässä korostetaan hyvinvointia ja tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Pienemmissä yksiköissä on parempi mahdollisuus kohtaamiin, kun kaikki tuntevat toisensa. Isoissa yksiköissä ongelmia voi tulla helpommin.

- Mäntsälässä on tehty linjaus, että Mäntsälä on lapsiystävällinen kunta, nämä skenaariot eivät tue lapsiystävällisyyttä eikä kunnan vetovoimaa.
- Kun rehtorilla on pienempi yksikkö johdettavana, työhyvinvointi lisääntyy, koska esihenkilö on helpommin tavoitettavissa, vaikkapa joka päivä. Isoissa yksiköissä tämä ei ole useinkaan mahdollista. On myös tärkeää että rehtori on oppilaiden ja huoltajienkin tavoitettavissa.
- Onko tällainen skenaario mahdollinen: Hepola säilyisi, tänne tulisi Hirvihaaran oppilaat kuljetuksella. Petu siirtyisi nykyisiin vammaisopetuksen tiloihin ja vammaisopetus siirtyisi Hyökännummelle ja Nummisiin? Tällöin Hepolan oppilasmäärä ei vähenisi liikaa, ja petu saisi olla edelleen rauhallisessa ympäristössä. Vammaisopetus pääsisi uudempiin ja esteettömiin tiloihin.

15. Kirkonkylän koulun lausunto

- Miten petun oppilaat mahtuvat Kirkonkylän koulun viipaleeseen, kun kivikoulussa on luokkatiloja 8 kpl ja opetusryhmiä 11-12?
 - Uusi kunnolla isompi parakki, vanha pois kokonaan, viipaleessa yhä sisätilaongelmia!!!
 - Rivari käyttöön
 - Voiko petun laittaa rivareihin?
 - Oppilashuoltohenkilöstölle lisää tiloja
 - Onko huomioitu pitemmän ajan hyöty säästöille?
 - Uusiin kouluihin keskustan oppilaiden kuljetus
 - Liikuntapaikkoja tarvitaan enemmän
- Otetaan rivitalosta käyttöön pari huoneistoa joko Petulle tai oppilashuoltohenkilöstölle. Tiedän, että osa asunnoista on remontoitu viimeisen viiden vuoden aikana, joten ovat hyvässä kunnossa. Eri asia on sitten se, onko vuokratulojen saaminen kunnalle asunnoista tärkeämpää kuin meidän toimivat tilat.
- Siirtyisikö Kirkkiksen oppilaaksiottoalueesta osa muihin kouluihin?
- Kirkkikselle oli suunniteltu jo pari eri koulurakennusvaihtoehtoa, joitakin vuosia sitten. Eikö ne ole enää harkinnassa? Viipaleen tilalle siis?
- Uusi liikuntasali tarvittaisiin. Voisiko vanhan liikuntasalin muuttaa luokkatiloiksi?
- Voisiko iltapäiväkerho saada tilat muualta niin, että iltin tilat tulisi opetuskäyttöön?

16. Sälinkään koulun lausunto

- Onko jatkossa töitä kaikille virassa oleville opettajille?
- Voidaanko keskustan alueelta kuljettaa oppilaita kyläkouluihin?
- Voiko vanhemmat valita mihin kouluun lapset menee? Vanhemmat voivat osallistua kuljetuskustannuksiin.
- Voidaanko oppilaaksioton rajoja laajentaa (esim. Soukkion suuntaan?)

17. Riihenmäen koulun lausunto

- 1.-2.luokkien kommentit:
 - - musiikkiopisto ja kirjasto samoihin tiloihin, ei monikselle nuorisotiloihin
 - - Riittävätkö Riihiksen luokkatilat, jos meille tulee lisää oppilaita toisilta lopetettavilta kouluilta? Myös erityisopettajat tarvitsevat oman/omat luokat.
 - - Onko otettu huomioon, että opetusryhmien määrä ei välttämättä vähene, jos tuen uudistus tulee voimaan suunnitellusti?
 - - Alkuopetuksen ryhmien koko tulisi olla max 20 oppilasta. Tasapuolisuus eri koulujen luokkakokojen suhteen. Vain ensijaiset oppilaaksiotot tai toissijaiset myöhemmin keväällä, kesällä tai ei ollenkaan. Tilaa tulisi säästää kesällä tai myöhemmin kuntaan muuttaville.
- 5.-6. -luokkien kommentteja:
 - - Ihmetyttää, että juuri on rakennettu ja remontoitu kouluja ja nyt niitä suunnitellaan lakkauttaviksi. Eikö tätä olisi voinut ennakoida?
 - - Huolettaa, kuinka suuriksi Riihenmäen luokkakoot paisuvat, kun tänne tulee paljon uusia oppilaita.
-
- Kielten aineryhmä teki aika lailla samoja havaintoja kuin muut edellä eli:
 - - Kuinka suuriksi Riihenmäen luokkakoot mahdollisesti paisuvat tulevaisuudessa?
 - - Onko tilojen käytön suunnittelu (ollut) kovinkaan pitkäjänteistä?
 - - Kuunnellaanko opettajien näkemyksiä tilojen käytön suhteen?
 - - Toteutuuko oppilaiden etu?
- Matikistit
 - - oppilasmäärät yläkoulun puolella eivät ehdi muuttua suurestu tässä
 - - miten otetaan huomioon opetustilat tuen uudistuksen kannalta
 - - miten opettajien/virkojen määrä muuttuu

18. Saaren koulun lausunto

- vanhojen koulurakennusten ylläpitäminen ei mielekästä
- Ongelma: uudehkojen kyläkoulujen käyttöaste pieni, joten niiden käyttöaste tulee nosta. Oppilaaksiottoaluetta tulee kasvattaa keskustaa kohti, ja näin uuden rakennuksien rakentamisen paine vähenee.
- Saaren koulun oppilaaksiottoalueen voi siirtää niin lähelle keskustaa, kuin mahdollista. Auton renkaat kulkevat molempiin suuntiin. Välimatkat ovat niin pienet, että ne eivät eriarvoista lapsia valtakunnallisesti. Koulun arkea voidaan rakentaa niin, että aamulla autojen tullessa kouluun, auto ottaa mukaan keskustasta oppilaita. Tällä hetkellä näin tapahtuu jo toissijaisten lasten kohdalla.
- kyläkoulut kunnan vetovoimatekijäksi. Mäntsälän kunta on kartano- ja kyläkoulupitäjä!
- yhtenäiskoulujen /isojen koulujen haasteet tulee ottaa vakavasti.
- Pedagogisesta näkökulmasta erityisesti tuentarpeisten lasten on parempi toimia pienissä yksiköissä.

19. Nummisten ja Ohkolan koulun yhteislausunto

Nummisten koulun kommentit tilaselvitykseen

1. Tyytyväisyys siihen, että Nummisissa koulu säilyy.
2. Huoli siitä, että jatkossa on yhdysluokkia.
3. Toive siitä, että Nummisten koulun oppilaaksiottorajoja tarkastellaan uudelleen, koska Nummisissa on jo valmiiksi loistavat tilat oppilaille. Osa keskustan ja Sääksjärven paineesta poistuisi.
 - Pornaisten tieltä oppilaat Nummisten kouluun, miksi on raja asetettu?
 - Nummisten tieltä kaikki oppilaat Nummisiin – nyt raja on erikoinen, koska Nummisiin tulee osa ja osa Hyökännummeen. Turvallisempi ja lyhyempi reitti Nummisiin.
 - Onkimaantien oppilaat kaikki Nummisten kouluun, lisäksi Sääksjärven oppilaat mahtuisivat Nummisiin. Miksi sijoitetaan keskustaan.
4. Erityisoppilaiden sijoittaminen Nummisiin halutaan jatkossakin säilyttää. Nummisissa on vahva osaaminen erityisoppilaisiin.
5. Muun kunnan kannalta toivotaan Myllymäkeen omaa alakoulua. Ajatuksena pienten oppilaiden sijoittaminen yläkouluun ei tue oppilaiden turvallisuuden tunnetta.

Ohkolan koulun kommentit tilaselvitykseen

1. Iso suru siitä, että Ohkolan hyviä tiloja ja isoa oppilasmäärää ei ole laisinkaan huomioida luonnoksessa. Onko ajatuksena vain se, että Hyökännummi saisi lisää oppilaita?
2. Ohkolan koulu on erittäin toimiva ja hyvässä kunnossa oleva kyläkoulu, joka kannattaa säilyttää.
3. Toiveena oppilasrajojen tarkastelu esim. Hirvihaaran suuntaan. Toki tiedostaen se, että Hirvihaaran alueella on myös toive koulun säilymisestä.
4. Toive siitä, että Kellokosken yläkouluyhteistyö puretaan, jos Mäntsälän omiin yläkouluihin ei ole riittävästi oppilaita. Onko Hyökännummeen mahdollista sijoittaa yläkoululaisia? Oliko tämä jossain vaiheessa suunnitteilla, kun Hyökännummea suunniteltiin?
5. Onko kunnassa huomioitu Ohkolalaisten toive kaava-alueesta. Kaavoitus toisi varmasti Ohkolaan lisää asukkaita ja sitä kautta myös uusia oppilaita.